

PÁLYÁZAT

A

SZEGEDI NEMZETI SZÍNHÁZ

FŐIGAZGATÓI MUNKAKÖRÉNEK BETÖLTÉSÉRE

Gyüdi Sándor

2018

TARTALOMJEGYZÉK

SZUBJEKTÍV ELŐSZÓ	5
VEZETŐI PROGRAM A 2018–2023 IDŐSZAKRA	
Szakmai program, művészi koncepció	7
Előzetes bemutatóterv a 2018/19-es évadra	15
Fejlesztési elképzelések	17
Gazdasági stratégia	19
Marketing, PR, belső-külső kommunikációs elképzelések	27
Bel- és külföldi szakmai kapcsolatok, együttműködések	29
FÜGGELÉK	
Bemutatók a 2008–2018 időszakban	35
Rendezők a 2008–2018 időszakban	42
MELLÉKLETEK	
Kötelező mellékletek	
Szakmai önéletrajz	44
Személyi adatok, szakmai életrajzi adatok	46
Szakképzettséget igazoló iratok	
Diploma a József Attila Tudományegyetemről (1983)	50
Diploma a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskoláról (1988)	51
Hivatásos előadó-művészi működési engedély (1993)	52
Nyelvismeretet igazoló iratok	
Nyelvvizsga-bizonyítvány angol nyelvből (2010)	53
Nyelvvizsga-bizonyítvány német nyelvből (2010)	54

Nyelvvizsga-bizonyítvány olasz nyelvből (2007)	55
Igazolások szakmai és vezetői gyakorlatról	
Szegedi Nemzeti Színház	56
Szegedi Szimfonikus Zenekar	57
Kitüntetések igazoló irata	
Liszt Ferenc-díj (2006)	58
Magyar Érdemrend Lovagkereszt (2014)	59
Lengyel Köztársasági Érdemrend Lovagkereszt (2016)	60
Erkölcsei bizonyítvány	61
Nyilatkozat az Mt. 211. § szerinti	
összeférhetetlenséggel kapcsolatban	62
Nyilatkozat a jogszabály által előírt vagyonnyilatkozat-tételi	
kötelezettség teljesítésének vállalásáról	63
Nyilatkozat a pályázatban szereplő személyes adatoknak	
a pályázati eljárással összefüggő kezeléséről	64
Nyilatkozat arra vonatkozóan, hogy a közgyűlés nyílt vagy zárt	
ülés keretében tárgyalja a pályázat elbírálását	67
Nyilatkozat a 155./2017. (VI. 15.) Korm. rendelet 7. § (1)	
bekezdéssel kapcsolatban	68
 Egyéb melléletek	
Közreműködői nyilatkozatok	
Spiró György	69
Pál Tamás	70
Keszég László	71

Támogató nyilatkozatok

Lukácsházi Győző, Szegedi Szimfonikus Zenekar	72
Pataki András és Juronics Tamás, Szegedi Kortárs Balett	73
Dr. Gyémánt Csilla, Szegedi Operabarátok Egyesülete	74
Martinkovics Katalin, MASZK Egyesület	75
Havas Ágnes, Armel Opera Festival	76

SZUBJEKTÍV ELŐSZÓ

1978-ban, egyetemi tanulmányaim megkezdésekor kerültem Szegedre, és egy szép eredményeket elért kamarakórus megalapítása révén azóta, negyven éve vagyok szereplője a szegedi művészeti életnek. Az egyetem befejezése után szegedi működésem folytatása mellett, városi ösztöndíjjal tanultam Budapesten, majd zeneakadémiai diplomám átvételekor, 1988-ban a Szegedi Nemzeti Színház lett az első munkahelyem. Karigazgatóként és operakarmesterként (ezt a működést a Szegedi Szimfonikus Zenekar igazgató karmestereként töltött évtizedben is folytatva), illetve az utóbbi tíz évben főigazgatóként ma is itt dolgozom, immár harminc éve.

A Szegedi Városi Színház, majd Szegedi Nemzeti Színház százharmincöt éves története során én vagyok az egyetlen színigazgató, aki két egymást követő pályázaton elnyerte ezt a megtisztelő megbízást. Az utókor által a nagyszínház előcsarnokában látható bronz mellszoborral is megtisztelt Makó Lajost ugyan két évtizeden belül háromszor is kinevezték, ám közben kétszer hiába pályázott mandátumának megújítására. Talán harmadszorra sikerült volna neki a megbízatásának meghosszabbítása, ám lejárta előtt – eddig egyedüliként a hivatalban levő direktorok közül – elragadta a halál. Ekkor a koncessziós jogok vejére, Almássy Endrére szálltak át, aki nyert a következő igazgatói pályázaton, ezzel két egymás utáni periódusban igazgatta a szegedi teátrumot, viszont pályázaton csak a második mandátumát nyerte – az elsőt örökölte. Leghosszabb ideig egy karmester, a legendás Vaszy Viktor volt szegedi színigazgató, ám abban az időszakban, 1957 és 1969 között nem pályázat döntött a kinevezésekről.

Természetesen nem zseniális elődöm, Vaszy Viktor rekordjának megdöntése vezérel, amikor újra megpályázom a színház vezetését. A feladatot ismerem: tapasztalatból tudom, hogy e hatalmas intézmény vezetése feszültségteljes feladat, irgalmatlanul nehéz teher, melynek hordozása kétségtelenül energiákat von el eredeti hivatásomtól, a muzsikától. Megéri-e ezt a küzdelmet vállalnom? A válasz részben érzelmi természetű: szeretem ezt a színházat, kötődöm hozzá mint első munkahelyemhez, kollégáim baráti közösségéhez. Tisztelem és csodálom sokszínűségét, az értékeket, melyeket a társulat létrehoz. Hivatásom a zene, de a szegedi művészeti élet egységében, a művészeti ágak egymásra utaltságában hiszek.

A színigazgatónak sokféle tudással, tapasztalattal kell rendelkeznie: jogi, gazdasági, műszaki, kommunikációs stb. téren kell tanulnia és jártasságot szereznie. Az elmúlt évtizedekben érdeklődő és szorgalmas tanuló voltam, igyekeztem megismerni azokat a tevékenységeket, melyekkel kapcsolatban döntéseket kellett hoznom. A színigazgató nem zárkozhat a művészet elefántcsonttoronyába, ugyanakkor gyakorlati döntéseit a művész hitével és meggyőződésével, az értékteremtés szempontjának előtérbe helyezésével kell meghoznia. Bizonyos tudással és széleskörű tapasztalatokkal felvértezve úgy érzem, hasznára lehetek a

Szegedi Nemzeti Színház társulatának, Szeged közönségének. Addig érdemes a művészi munka mellett az intézményvezetés terhét vállalnom, amíg nem csupán az okoz sikerélményt, ha kezemben a karmesteri pálcával hozok létre jó előadásokat, hanem az is öröm, ha a társulat más művészei, más műfajokban és művészeti ágakban teremtenek értékeket, ha igazi élményt kap a közönség, ha a művészetet kiszolgáló-segítő kollégáim alkalmas munkaeszközökhöz jutnak, ha megélhetésük biztosított.

Motivációm tehát a személyes kötődés és a felelősségérzet. Két elődömet említettem név szerint: a karmester-igazgatóra a városi színházi és zenei élet egységben való felfogása szempontjából hivatkozom, a színész-direktor alábbi gondolata évtizedek óta a jelmondatom.

„A becsvágy erkölcsiségével s az eszközök tisztaságával működni: ez a célom.”

Szeged, 2018. január 31.

Gyüdi Sándor

VEZETŐI PROGRAM A 2018–2023 IDŐSZAKRA

Szakmai program, művészi koncepció

A hivatalban levő vezető újabb időszakra szóló pályázata természetes módon elsősorban arról szól, hogy milyen szakmai programot valósított meg, illetve mennyiben kíván a következő időszakban ettől eltérő célokat kitűzni. Művészi koncepcióját főképp a megelőző években megvalósult előadásokból lehet kiolvasni, nem egy írásműből. Módszertani értelemben így nem is tehetek mást, minthogy előveszem öt évvel, illetve tíz évvel korábban megfogalmazott elgondolásaimat, összevetem az eltelt időszak tapasztalataival, megerősítem az eddig követett irányok kitűzését, illetve őszintén feltárom, ha módosultak a célkitűzések, az „újratervezés” eredményeképpen változtatni kívánok a megvalósítás eszköztrendszerén. Mivel a pályázat olvasói, bírálói többségükben nincsenek abban a helyzetben, hogy az elmúlt évtized produkcióit látva, főigazgatói működésemet ismerve ítélik meg, hogy érdemes vagyok-e a folytatásra, írásomnak ebben az értelemben nagyrészt a múlttól kell szólnia – természetesen a jövőbe való kitekintéssel.

A színgazgató szakmai programja – bizonyos értelemben művészi koncepciója is – az adott színház feladatai által meghatározott. A feladatokat a színház tulajdonosának, fenntartójának kell meghatározni, nem a végrehajtásra jelentkezőnek. Egy vidéki város egyetlen hivatásos színháza tükörképe magának a városnak, pontosabban annak, hogy a város mit gondol magáról, vagy mit akar mutatni önmagáról – azaz részben tükörkép, részben kirakat. Nyilvánvalóan más színházra van szükség egy nagy iparvárosban, mint egy egyetemi városban; mást igényel spontán módon a közönség és másképp kell kitűzni a célt, hogy milyen irányban kellene fejleszteni az adott városban a színházzal kapcsolatos nézői igényeket.

A Szegedi Nemzeti Színház által ellátandó feladatot a következő dokumentumok határozzák meg:

- az Alapító okirat
- a – többször módosított – 2008. évi XCIX. törvény (Emtv.)
- az állammal kötött Közszolgáltatási szerződés
- a Szeged MJV Önkormányzatával kötött Fenntartói megállapodás
- a főigazgatói állás betöltésére vonatkozó Pályázati felhívás.

Az *Alapító okirat* az alaptevékenység megnevezésével értelemszerűen a legáltalánosabb feladat-meghatározást nyújtja: „több tagozatos színházként komplex színházi élményt nyújt a nemzeti és egyetemes prózai, zenés és táncos színházi művek bemutatásával”. Az *Előadó-művészeti törvény* preambuluma megnevezi a törvény megalkotásának célját, ami tulajdonképpen az előadó-művészeti szervezetek feladatának kitűzését is jelenti: „a színház-, tánc- és zeneművészet sokszínűségének és értékeinek gyarapítása, az előadásoknak, koncerteknek a közönség széles rétegeihez való eljuttatása, a gyermek- és ifjúsági korosztály előadó-művészetekre fogékony nézővé nevelésének előmozdítása, a hazai előadó-művészet nemzetközi jelenlétének elősegítése, a határon túli magyar kultúra ápolása...”.

Tekintettel arra, hogy a Szegedi Nemzeti Színház az Emtv. minősítési rendszerében „nemzeti előadó-művészeti szervezet”, érdemes e minősítésnek a 11. § (2) d) szakaszban megnevezett tartalmi követelménye teljesítését feladatként értelmezni: [a „nemzeti” minősítéssel rendelkező színház] „a magyar előadó-művészeti életben betöltött szerepe, a művészeti tevékenysége, a magyar nemzeti kulturális identitás és hagyományok őrzése, fejlesztése, a kulturális érték- és mintaközvetítés szempontjából kiemelkedő jelentőségű”.

A „nemzeti” minősítés feltételeként az állam nevében az Emberi Erőforrások Minisztériuma a színházzal *Közszolgáltatási szerződést* kötött, mely hatályos 2020. december 31-ig. Ebben a színház számos tartalmi és mennyiségi mutató teljesítését vállalja. Szeged Megyei Jogú Város Önkormányzata szintén 2020. december 31-i hatályú – az Emtv.-ben a regisztráció feltételeként szabott – *Fenntartói megállapodást* kötött a színházzal, melyben lényegében a Közszolgáltatási szerződésben az állam által támasztott követelményeket ismétli meg.

A „nemzeti” minősítés megtartása ugyan nem szerepel elvárásként a *Pályázati felhívás*ban, de a fenntartó a színháztól elvárt tevékenységek részletezésekor érezhetően tekintettel van ennek feltételeire, azaz nyilvánvalóan elvárja a leendő főigazgatótól a legmagasabb minősítés megtartását a Közszolgáltatási szerződés és a Fenntartói megállapodás lejártát követően, kinevezésének teljes időtartamára.

A *Pályázati felhívás* kimondja az elvárás két kulcsszavát: „Az intézmény fő feladata Szeged város *sokszínű és színvonalas* színházi életének biztosítása.” Ezt követően fel is sorolja a szakmai programban szem előtt tartandó, a működés során eredményesen megvalósítandó tevékenységi formákat.

Szakmai programom nyilvánvalóan nem lehet más, mint a kitűzött feladat elvégzése, a szerződésekben előírt mutatók teljesítése, az elvárt tevékenységek magas színvonalú ellátása.

A *Közszolgáltatási szerződés*ben az állam a „nemzeti” kategóriába sorolt vidéki, több tagozatú színházak számára egységes paramétereket határozott meg. Az előadásszám, nézőszám, bemutatószám (ezen belül az egyes műfajok bemutatóinak száma) kötelezően teljesítendő minimumai a színházunk utóbbi éveire jellemző működési adatoknál lényegesen

alacsonyabban lettek megállapítva. A nemzeti kategóriába tartozó vidéki színházak közül a művészeti ágak, műfajok sokféleségét illetően a Szegedi Nemzeti Színház nyújtja a legteljesebb kínálatot. Egyedül itt valósul meg operából és balettből is évadonként több bemutató: *a szerződés e két műfajból összesen három bemutatót ír elő, míg színházunkban évadonként legalább három új opera- és két új balett-produkció jön létre.*

A Pályázati felhívásban részletezett tevékenységi formák szerint az alábbiakban röviden összefoglalom az elmúlt évek működését, illetve a következő évre kitűzött célokat.

- *„Magas művész színvonalú színpadi alkotások létrehozása, klasszikus és kortárs magyar, valamint külföldi drámák, színművek, vígjátékok, operák, balettek, operettek, zenés darabok, musicalek bemutatása”*

A Szegedi Nemzeti Színház a város egyetlen állandó társulattal rendelkező, hivatásos színháza, ebből következően a város lakóinak sokféle elvárását a lehető legteljesebben ki kell szolgálnia, tehát nem specializálódhat műfajok szerint, nem alakíthat ki sajátos előadói stílust, mint ahogy ezt megtehetik a fővárosi színházak. Mindenkinek adnunk kell valamit, akinek – szándékának megkérdezése nélkül elvett – adója jelenti működésünk legfontosabb anyagi forrását. A néző pedig sokféle; ebből következően sokféle műfajú, előadási stílusú és – valljuk be – sokféle igény szintű előadást kell létrehoznunk. A széles közönségréteg igényeit kielégítő produkcióra való törekvés igen gyakran nem esik egybe a művészi önkifejezés igényével. Be kell látni azt is, hogy a közönség jelentős része a színházban a kikapcsolódást keresi, és nehezen vehető rá arra, hogy komolyan elgondolkodtató, mélyen felkavaró, szellemi-lelki bekapcsolódást igénylő előadásokat nézzen.

Hiszek abban, hogy a populáris műfajokban, könnyed szórakozást nyújtó darabokban is lehet művészi minőséget produkálni. A főigazgatói működésem idején tervezett tíz évad bemutatóit a szakmai igényesség abszolút követelménye mellett a műfaji sokszínűsége, arányos repertoár kialakítására való törekvés határozta meg. Ahogy a *Függelékben* (35. old.) olvasható felsorolásból kiolvasható, a klasszikus magyar szerzők (Katona József, Vörösmarty Mihály, Szilágyi Ede, Molnár Ferenc, Herczeg Ferenc, Szép Ernő, Kosztolányi Dezső, Füst Milán, Jékely Zoltán, Weöres Sándor) és a kortársak (Egressy Zoltán, Fésűs Éva, Görgey Gábor, Háy János, Hubay Miklós, Lőrinczy Attila, Németh Ákos, Pozsgai Zsolt, Tasnádi István, Visky András, Vinnai András, Zalán Tibor) éppúgy szerepeltek, mint a klasszikus külföldi szerzők (Machiavelli, Shakespeare, Ben Jonson, Molière, Goldoni, Collodi, Goethe, Schiller, E. T. A. Hoffmann, Victor Hugo, Gogol, Dickens, Ibsen, Csehov, Feydeau, Steinbeck, A. Miller) és külföldi kortársaink (Ayckburn, Gieselmann, Hacks, Schimmelpfennig, Stephens, Zelenka). Operai bemutatóink között a műfaj népszerű darabjai (Figaro házassága, A sevillai borbély, Hamupipóke, Traviata, Rigoletto, A trubadúr, Álarcosbál, Anyegin, Pillangókisasszony, Bohémélet, Tosca) éppúgy szerepeltek, mint ritkaságok (Rossini: Ory grófja; Berlioz: Faust elkárhozása; Cilea: Adriana Lecouvreur; Zandonai: Francesca da Rimini; Wolf-Ferrari: Sly, Tutino: A gyertyák csonkig égnek – ősbemutató), illetve magyar művek (Liszt: Don Sanche;

Bartók: A kékszakállú herceg vára; Kodály: Háy János; Ránki: Pomádé király új ruhája; Nagy Imre Erik: Szökevény csillagok – ősbemutató; Tóth Péter: Árgyélus királyfi – ősbemutató). Műsorra tűztük Lehár Ferenc, Kálmán Imre, Huszka Jenő és Ábrahám Pál népszerű művein túl Offenbach és Sullivan operettjeit, a musical klasszikusait (West Side Story, La Mancha lovagja, Evita) éppúgy, mint mai zenés darabokat (Aranycsapat, A kölyök, Diótörő). A Szegedi Kortárs Balett által színházunkban bemutatott előadások zenei anyaga is igen széles skálán mozgott (Pergolesi, Gluck, Mozart, Csajkovszkij, R. Strauss, Ravel, Orff, Stravinsky, Bartók, Thomas Adès, Lendvay Kamilló, magyar népzene, kortárs montázsok). A kiegyensúlyozott repertoárra való törekvés és a művészi érték szempontja határozták meg a 2018/19-es évad alább szereplő előzetes bemutatótervét (15. old.).

- *„A magyar és világirodalom, valamint a zenekultúra klasszikus értékeinek megőrzése korszerű interpretációk segítségével”*

Az előző szakaszban említett, illetve a 2008–2018 közötti bemutatók felsorolásánál szereplő klasszikusok színpadra állításánál mindvégig a korszerű interpretációkra törekedtünk. A tradicionális–modern ellentét bármennyire is hamis, a nézők nem csekély részének szemléletében létező szembeállítás. Mivel a színpadi előadás művészi koncepcióját, a darab interpretációját elsősorban a rendező határozza meg, a korszerű interpretációért és a művészi színvonalért a színházi vezetés a megfelelő személy kiválasztásával tehet a legtöbbet. A tíz évad során 43 különböző rendező hozta létre produkcióinkat; listájuk a 42. oldalon olvasható.

A rendezők és tervezők kiválasztása természetesen továbbra is kulcskérdés. A szakma elismert alkotóinak meghívásán túl a jövőben is folyamatos törekvésünk fiatal tehetségek felfedezése.

- *„Új művek létrehozásának ösztönzése, folyamatos és élő kapcsolat fenntartása korunk alkotó művészeivel, ősbemutatók és magyarországi bemutatók tartása”*

A tíz évad drámai bemutatói között öt ősbemutató, több magyarországi bemutató, számos általunk megrendelt fordítás, sok felkérésünkre írt kísérőzene található. Új művek megszületésének elősegítése az utóbbi évadokban még kifejezettebb szándék. Egressy Zoltán, Németh Ákos, Háy János, Pozsgai Zsolt és Tasnádi István írt felkérésünkre színművet, a következő évad ősbemutatójára Závada Pál kapott előzetes felkérést. Művészeti főtanácsadónk, a pályázatomban továbbra is ebben a minőségben megnevezett Spiró György elismert drámaíró, a kortárs magyar és külföldi irodalom alapos ismerője, fordítóként idegen nyelvű alkotások magyarországi bemutatójának elősegítője.

A Szegedi Nemzeti Színház új opera írására operatagozatának folyamatos fennállásának hat évtizede során háromszor adott megbízást; Vántus István két műve és Huszár Lajos egy darabja köszönheti megszületését szegedi felkérésnek. Tóth Péter professzor, a Szegedi Tudományegyetem Zeneművészeti Karának dékánja tekintetében újra kötődik

operakomponista városunkhoz; eredetileg nem társulatunk felkérésére írta Árgyélus királyfi c. meseoperáját, ám ősbemutatójára nálunk került sor. Marco Tutino olasz zeneszerző több darabja megszólalt a kilencvenes években Szegeden, La Lupa c. operáját is játszottuk; személyes kapcsolatunk révén, egy szegedi látogatása során kapta az ötletet, hogy egy Olaszországban is ismert magyar irodalmi mű, Márai Sándor A gyertyák csonkig égnek c. kisregénye alapján írjon egy kamaraoperát. A művet végül egy olasz fesztivál felkérésére (annak költségén) komponálta, de a mű ősbemutatója – a fesztivál hozzájárulásával – társulatunk előadásában született meg. Ősbemutató volt a Szegeden élő Nagy Imre Erik zeneszerző Csukás István szövegkönyvére készült mese-daljátéka, a Szökevény csillagok is. Magyarországi bemutatóként, színpadi előadásban ősbemutatóként, a Szegedi Kortárs Balett közreműködésével játszottuk Lendvay Kamilló eredetileg oratóriumként, Németországban bemutatott A mennyei város c. szerzeményét. Az Armel Nemzetközi Operaverseny és Fesztivál szegedi korszakában évente hozott kortárs operákat, melyek magyarországi bemutatóként kerültek színre Szegeden.

- *„Pedagógiai tevékenység kifejtése színházművészetünk hagyományainak átörökítése, illetve az ifjúság művészeti nevelésének érdekében”*

2008 óta szinte minden tanév kezdetén konzultációt tartunk általános és középiskolai igazgatókkal, magyar és ének-zene szakos tanárokkal, szabadidő-szervezőkkel, illetve óvodavezetőkkel az együttműködés különböző lehetőségeiről, az elmúlt évad tapasztalatairól és igényeiről.

Az *óvodákkal* közös célunk a különböző művészeti ágak megismertetése a gyermekek életkori sajátosságainak megfelelő előadásokon nyújtott élményeken keresztül. E cél érdekében nem csupán mese-előadásokat kapnak, hanem gyerekeknek szóló (szintén mese alapján született) balettet és operát is nézhetnek az elmúlt évadokban. Ezeket az előadásokat az óvodák napirendjéhez igazodóan tartjuk.

A *kisiskolások* számára lényegében az óvodás korúakéval azonosak a célok, bár természetesen ők magasabb szinten tudják az előadásokat befogadni. Az érdeklődés felkeltése és a befogadás elősegítése céljából csoportokat fogadunk és vezetünk végig a színház épületében, bemutatjuk a kulisszák mögötti – számukra különleges – világot, a színpadi gépezeteket és a színházi előadások létrehozásában dolgozók munkáját.

A *felső tagozatosok* – évadonként változó mértékben – az irodalmi és zenei tananyaghoz kapcsolódó előadásokat is kapnak (kötelező olvasmányok, a tananyagban szereplő szerzők művei). A tanárok választhatnak, hogy a tanulóifjúságnak ajánlott produkcióink közül mely előadásokat kérik: tanulóiknak a kisiskolásokéhoz vagy inkább a középiskolásokéhoz áll közelebb érdeklődése, fejlettségi szintje.

A *középiskolák* két ellentétes igényt fogalmaznak meg: részben várják a tananyagban szereplő alkotások befogadásának a színházi előadás élményével való elmélyítését, részben szeretnék, ha a színház kiegészítené az oktatást olyan művekkel és szerzőkkel,

amelyekről/akikről tanórai keretben időhiány miatt említés sem történik. Az utóbbi években kifejeződött a tanárok részéről az a vélemény is, hogy merjünk a diákság számára a klasszikusokon túl modern, témájukban és feldolgozásmódjukban, nyelvezetükben akár az iskolai ideáloktól távol álló előadásokat is ajánlani, mert ebből az ifjúság azt érzi, hogy felnőttként kezelik, és ez a kamaszkorban rendkívül fontos. Ennek megfelelően a középiskolás bérletek részben a tanárok választása szerint alakulnak ki az évadok kínálatából.

Az igényes színházra nevelés kulcskérdése az életkornak megfelelő, érdeklődést felkeltő és valóban értékes előadások nyújtása – ebben az esetben az élmény megteszi nevelő hatását. Ugyanakkor az élmény befogadásához lehetséges segítséget adni, és ebben a nevelési-oktatási intézmények és a színház együttműködésére van szükség.

A színház által felajánlott formák: színházlátogatás előtti beszélgetések az iskolában tanórai vagy szakköri keretben, ismerkedés színművészekkel (akár az előbbiek keretében, akár közvetlenül az előadás utáni közönségtalálkozó formájában), a kulisszák mögötti világ megtekintése.

Kifejezetten iskolai előadásra készült Barnák László rendezésében fiatal színművészeink több produkciója, melyhez a színház időnként pályázati támogatásban részesült az NKA-tól. A tantermi előadás a fiatalok számára olvasmányként meglehetősen nehezen befogadható drámákat és irodalmi műveket a saját közegükben, a konfliktusok testközelben történő átélése következtében élménnyé teszi.

- *„A legújabb törekvések támogatása abban a reményben, hogy ez elősegíti színházművészetünk megújítását”*

A városi színházi feladatkör, népszínházi koncepció stúdiószínpad hiányában nem kedvez a kísérletezésnek. Az elmúlt évtizedben több alkalmi „stúdiószínpadal” kísérleteztünk, de e törekvésünk során komoly nehézségekkel kellett szembe szállnunk. A kisszínház színpadán felépített nézőtér előtti és a nagyszínházi balett-teremben tartott előadások a próbálás lehetőségét korlátozzák, a Szegedi Szimfonikus Zenekar székházában, a Korzó Zeneházban és a Szent-Györgyi Albert Agórában az egyeztetési nehézségek nagyon leszűkítik a stúdió-előadások lehetőségét. Az újszerű törekvések támogatására hagyományosan alkalmat teremt a MASZK (Magyarországi Alternatív Színházi Központ) Egyesület nyári fesztivál-előadásainak befogadása a kisszínházba.

- *„Egyéb intézmények, szervezetek, fesztiválok, rádió, televízió stb. felkérésére Budapesten és az ország más településein tartott előadások a város művészeti értékeinek elismertetése érdekében”,*
„külföldi szereplések alkalmával a magyar értékek megismertetése”

A 2008–2018 időszakban *dráma tagozatunk* produkciói szerepeltek POSZT-on (Pécs), a Vidéki Színházak Fesztiválján (Rivalda Fesztivál, Budapest), a Thália Humorfesztiválon (Budapest), a Deszka Fesztiválon (Debrecen), a Vidor Fesztiválon (Nyíregyháza), a Családi Darabok Fesztiválján (Pécs), a Sorompók Nélkül – Nemzetközi Multikulturális Fesztiválon (Szatmárnémeti), és a TESZT – Temesvári Színházi Találkozón (Temesvár). Rendszeresen a vendégszereplések a Thália Színház gyermekbérleteiben, több vendégjátékunk volt Békéscsabán. A jelen évad terveiben Dunaújváros és Szabadka szerepel, nyári meghívásokat kaptunk Békéscsabára, Gyulára, Nyíregyházára.

Az elmúlt évtized *zenés produkciói* közül a Budapesti Tavaszi Fesztiválon három opera, a Margitszigeti Szabadtéri Színpadon egy-egy operett, ill. musical szerepelt. A Magyar Állami Operaház által rendezett Primavera Fesztiválon rendszeres szereplők vagyunk. Az operaház Shakespeare 400 Fesztiválján bemutatott produkciónk két előadását a következő évadban az opera újabb két budapesti előadása követte. Az Arnel Nemzetközi Operaverseny és Fesztivál 2008-ban színházunkban indult útjára, de produkcióinkkal változatlanul jelen vagyunk rendezvényin Budapestre, ill. Budapestre és Bécsbe költözése óta is. A fesztivál külföldi vendégjátékai során előadásokat tartottunk Avignonban, Plzeňben, Londonban, Bécsben és Jersey szigetén.

A vendégszereplések igen gyakran anyagi terhekkel járnak, mivel a meghívó fél nem tudja a költségeket teljes mértékben fedezni. Céлом az, hogy a város, illetve az ország művészeti értékeinek megismertetése érdekében eleget tudjunk tenni a meghívásoknak, ennek érdekében pályázati támogatásokat vonjak be a költségek fedezésére.

- *„Kép- és hangfelvételek (tv, rádió, DVD, CD) készítése,
a szegedi művészeti élet rangjának ezen az úton történő emelése”*

A DVD- és CD-kiadás az on-line hozzáférés feltartóztathatatlan terjedésével visszaszorulóban van. A televíziós közvetítések a digitális adások és megfelelő készülékek esetén nem csupán egyidejűleg nézhetők, a nézőnek még rögzíteni sem kell. A felvételek pedig – legyenek igénytelen amatőr felvételek, rögzített televíziós adások vagy jogvédett publikációk – azonnal megjelennek a világhálón, kis ügyeskedéssel letölthetők, mindez általában ingyen van. Hogyan juttassuk el produkcióinkat a nagyvilágba ebben a megváltozott szituációban, „a szegedi művészeti élet rangjának ezen az úton történő emelése érdekében”?

A televíziós közvetítés, ami az említett módon megmarad és hozzáférhetővé is válik, változatlanul a leghatékonyabb lehetőség. Az utóbbi években a Magyar Televízió, a Duna Televízió, a Mezzo komolyzenei csatorna és az Arte kulturális televízió közvetített előadásokat a Szegedi Nemzeti Színházból; ezek operák és koncertek voltak, mivel a műfaj sajátosságai révén nemzetközi érdeklődésre tarthattak számot. Az Arte Live Web internetes hozzáférést biztosított fél éven keresztül három produkcióhoz (A gyertyák csonkig égtek, A varázsfuvola, Farsangi kalamajka). A magyarországi televíziós közvetítések a jövőben elsősorban az M5 kulturális csatornával kialakult együttműködés során öröndetesen

bővíthetnek drámai produkciókkal. A Szeged Televízió (régábban Szegedi Városi Televízió) rendszeresen műsorra tűzi és többször is sugározza a már a játékrendből kivett produkciók archivált felvételeit, illetve ezek közül azokat, melyekre nézve sikerül elrendezni a szerzői jogi kérdéseket.

A Szeged Televízió rendszeresen sugároz vezető művészeinkkel készült portréműsorokat. A másik helyi csatorna, a Telin Televízió rögzíti és közvetíti a Fügöny előtt, maszk nélkül sorozatcímű, havonta jelentkező pódium-beszélgetéseket.

Előzetes bemutatóterv a 2018/19-es évadra

NAGYSZÍNHÁZ

Okt. 5.

Mozart: Figaro házassága – opera

Okt. 19.

Zenés gyerekdarab

Nov. 23.

Orfeusz és Euridiké – balett

Dec. 7.

ifj. Johann Strauss: A denevér – nagyoperett

KISSZÍNHÁZ

Szept. 28.

Závada Pál: A rokoni csoport (munkacím)

– ősbemutató

Okt. 12.

Orfeusz és Euridiké

– a Szegedi Kortárs Balett bemutatója

Nov. 9.

George Orwell: Állatfarm – vígjáték

Dec. 21.

Bertolt Brecht: Jó ember Szecsuanból

– színmű

2019. jan. 25.

Molnár László: Május – opera,

ősbemutató

Gaetano Donizetti: Farsangi kalamajka

– opera (felújítás)

Febr. 8.

Tracy Letts: Augusztus Oklahomában – színmű

Febr. 22.

Lázár Érvin: A négyszögletű kerek erdő – mesejáték

Márc. 8.

A Szegedi Kortárs Balett bemutatója

Ápr. 12.

Branislav Nušić: A népképviselő – vígjáték

Máj. 10.

Puccini: A köpeny – opera

Gianni Schicchi – vígopera

Máj. 27–31.

Finálé Regionális Kamaraszínházi Fesztivál

STÚDIÓSZÍNPAD

Szept. 21.

Elżbieta Chowaniec: Gardénia – színmű

Fejlesztési elképzelések

Technikai fejlesztésekről, az intézményi struktúra bizonyos átalakításában rejlő fejlesztési lehetőségekről és a humán erőforrások kihasználásának fejlesztéséről fogok említést tenni.

A Szegedi Nemzeti Színház két kitűnő játszóhellyel rendelkezik, melyek méretüknél és atmoszférájuknál fogva jól kiegészítik egymást. Színpadi gépezetük megfelelő, de a nagyszínházé felújítandó, világítási és hangosítási rendszerük folyamatosan fejlesztendő.

A közönség kiszolgálása terén legfontosabb fejlesztési feladat az akadálymentesítés. Akadálymentesített előadások létrehozása terén jelentős lépéseket tettünk, hallásukban és látásukban korlátozott közönségünk részére rendszeresek az akadálymentesített előadások. A mozgásukban korlátozottak számára történő akadálymentesítés a kisszínházban megoldott, a nagyszínházban viszont nem. Közlekedésük megkönnyítése, részükre mellékhelyiségek kialakítása a nagyszínházban sürgős feladat, de nagyok a műemlékvédelmi kötöttségek és a beruházás jelentős költségigényű, ezért a közeljövőben egészen biztosan csak a jelenlegi, ideiglenes és technikailag nem tökéletes megoldásokat tudjuk alkalmazni ezen a téren.

Beruházást igénylő fejlesztésekre van szükség a díszletgyártó műhelyeknél, raktáraknál. Munkatársaink rendkívül rossz körülmények között dolgoznak, a tárolási körülmények nem megfelelők. A hatékony gyártás és biztonságos raktározás érdekében szükség van egy kellő magasságú, új csarnokra. Az intézmény által az IKV-tól bérelt szolgálati lakások nagy része felújításra, berendezésük cseréjére szorul. Hasonlóképpen régóta halasztódik a színház súlyosan amortizálódott, gazdaságtalanul és a környezetet terhelő módon üzemelő járműparkjának fokozatos cseréje. E fejlesztések forrásigénye jelentős, de az elmúlt öt évben költségvetésünkben rendelkezésre álló beruházási keretösszeg (mindössze 2–5 millió Ft, lsd. 25. oldal) a régóta halogatott beruházások terén semmilyen előrelépést nem tett lehetővé.

Az intézmény hatékonyabb működésének érdekében ismét szükségét látom a szervezeti struktúra módosítását, az irányító apparátus fejlesztését. Első főigazgatói ciklusom kezdetén évek óta nem volt az intézménynek Szervezeti és működési szabályzata. Az irányítással elkészült, az akkori struktúrának megfelelő szabályzatot a fenntartó elfogadta. 2013-as pályázatomban előrevetítettem ennek megváltoztatását, ami újabb kinevezésem után végbe is ment. 2016-ban – a vezetésben végbement személyi változásokkal összefüggésben született módosítások eredményeképpen – jött létre a jelenleg hatályos Szervezeti és működési szabályzat. A tapasztalatok alapján a következő időszakban is szeretném felülvizsgálni a működés jobbításának szervezeti lehetőségeit. A 2013–2018 közötti időszakban szűkült az irányító stáb: megszűnt az ügyvezető igazgató és a művészeti igazgatói pozíció (az utóbbi feladatkörnél lényegesen szűkebb feladatkörrel alkalmazom a művészeti főtanácsadót), illetve megszűnt a művészeti igazgató titkárjának státusza. Feladataikat

szétosztottuk a többi vezető munkatárs között, de a szűkítés nem mindenben segítette a hatékony működést. A hatályos Szervezeti és működési szabályzat szerinti vezetői munkakörök ellátói többségükben határozatlan idejű közalkalmazotti kinevezéssel és kinevezésem tartamára szóló, határozott idejű vezetői megbízással rendelkeznek. Újabb főigazgatói megbízásom esetén a meglévő vezetői munkakörökben eddigi munkatársaimra számítok, ugyanakkor terveim szerint a jelenleg lezáródóban levő, a fenntartó által elrendelt pénzügyi-gazdasági ellenőrzés eredményeinek, külső szakértő véleményének, saját tapasztalataimnak és az egyes szervezeti egységekkel folytatandó konzultációk során felmerülő javaslatoknak a figyelembe vételével bizonyos pontokon szükségesnek látom a vezetés megerősítését. Elsősorban az ügyvezető igazgatói munkakör újbóli létrehozása, illetve a műszaki vezetői feladatok megosztása merül fel; az utóbbi téren feltétlenül szükségesnek látszik telepvezető kinevezése a műhelybázison, és újra megvizsgálandó a műszaki igazgatás működtetési, illetve produkciós irányban történő megbontása.

A művészeti vezetés struktúrája terén és személyi összetételében nem tervezek változtatást. Művészeti főtanácsadóként 2016. február 1-je óta Spiró György drámaíróval alkalmazom megbízási szerződéssel. Együttműködésünk tapasztalatai és az elért eredmények alapján a vele való közös munkát a jövőben is folytatni szeretném. A zeneigazgató feladatkörét az elmúlt évekhez hasonlóan abban a formában szeretném megoldani, hogy szakmai értelemben a nyugdíjas (és ezért nem közalkalmazott) Pál Tamás I. karmesterként, megbízási szerződés keretében az opera tagozat vezetője, miközben a közalkalmazotti értelemben vett vezetői feladatokat a tagozatnál magam látom el. Tagozatvezető főrendezőnk 2016. február 1-jétől Keszég László, működését eredményesnek tartom, a feladatkört terveim szerint továbbra is ő látná el. Három vezető művész munkatársam Közreműködői nyilatkozatát mellékelem (65., 66. és 67. old.).

Fontos fejlesztési célom a társulat művészei számára a szakmai fejlődés lehetőségének biztosítása különböző mesterkurzusok, szakmai továbbképzések formájában. Évek óta foglalkoztatok énekmestert a színművészek vokális képességeinek fejlesztése érdekében, balettmestert a tánckar napi gyakorlatához. 2017 őszétől az énekkar magánénekes diplomával rendelkező, rendszeresen szólista szerepeket is éneklő művészei számára énekmesteri szakmai kontrollt, segítséget, képzést biztosítok. E folyamatos lehetőség mellett más területeken – az igények és lehetőségek feltárását követően – meghívott szakemberek által irányított speciális tréningeket szeretnék szervezni művészeink számára, ahogy ez a tánckar számára már eredményesen megvalósult. Művészeink számára igyekszem biztosítani – szükség esetén – a diploma megszerzését, támogatom valamennyi művészünk, aki felsőfokú képzésben vesz részt.

Gazdasági stratégia

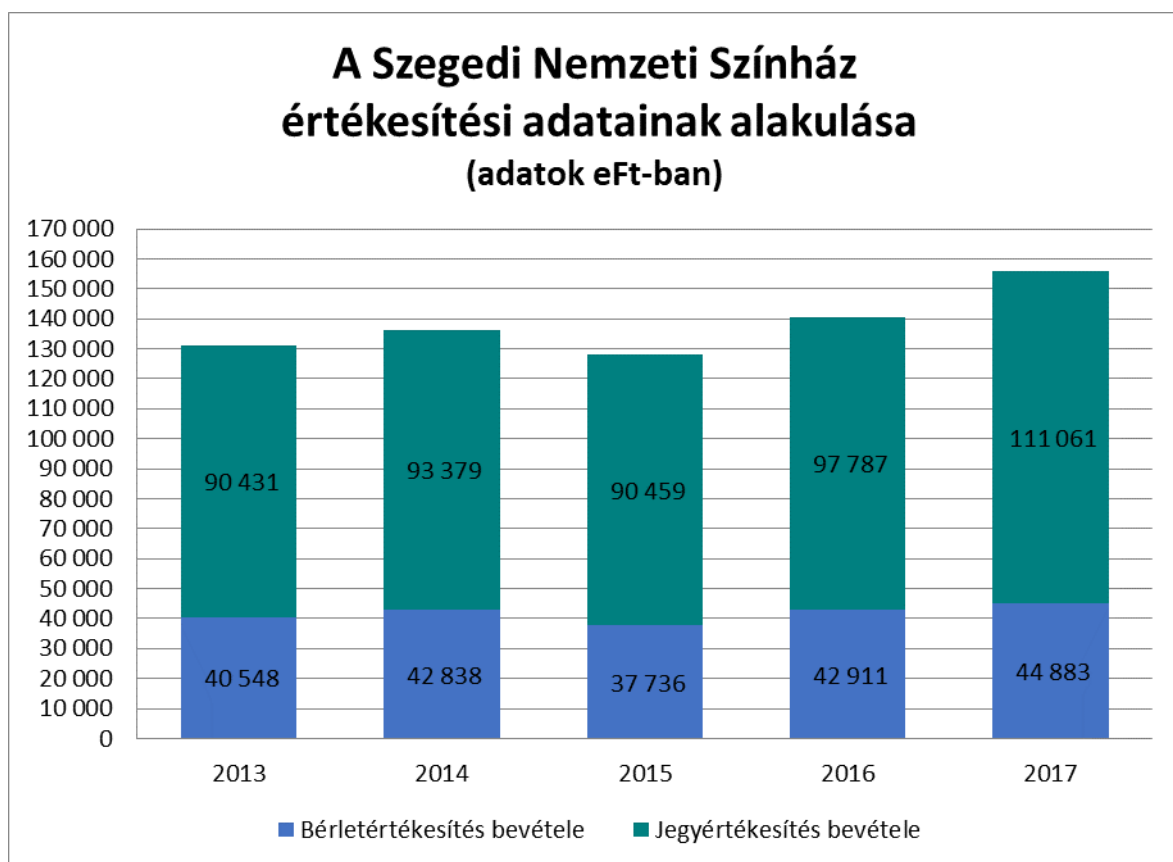
A Szegedi Nemzeti Színház *költségvetési szervként* gazdálkodik. Jellemző forrásai: jegybevétel, egyéb (elsősorban az épületek bérbeadásából származó) bevételek, gazdálkodó szervezetek által társasági adójukból a színháznak megcímzett támogatás, fenntartói támogatás (melynek jelentős része az állam által a fenntartó önkormányzatnak juttatott támogatás). Jellemző kiadásai: rezsi (a színházépületek és egyéb ingatlanok fenntartása, beleértve az energiaköltségeket), gépek és járművek üzemeltetési költségei, bérköltségek, produkciós költségek (díszletek, jelmezek, kellékek gyártási költségei, tiszteletdíjak, jogdíjak).

A **forrás** oldalon a *jegy- és bérletbevétel* emelésének továbbra is komoly gátat szab a fizetőképes kereslet alakulása. Éppen hivatalba lépésemtől, 2008-tól vált érezhetővé a gazdasági válság, a lakosság kezdte visszafogni a kulturális jellegű fogyasztását. Mivel az Emtv. állami támogatási rendszerének akkori formája a fizető nézőszám alapján számította a színház fenntartójának a központi költségvetésből juttatott összeg egyik felét, a nézőszám csökkenése rendkívül kedvezőtlen következményekkel járt volna. Ebben a rendszerben optimalizálni sem magát a bevételt kellett, hanem jegyár és a ráakodó állami támogatás összegét. Ezt a feladatot színházunk – elvtelen eszközök igénybe vétele nélkül – kitűnően hajtott végre. Az igénybe vett eszközök: színvonalas előadások, csábító repertoár, a nézői megítélés kedvező változása, a reklámtevékenység fokozása, a jegy- és bérletárak kialakításának bizonyos átalakítása, a kedvezmény-rendszer kiterjesztése. Összességében elmondható, hogy a jegyek és bérletek listaárát nem csökkentettük, mivel ennek devalváló hatása lett volna, viszont az áremelések az infláció és áfa-emelések mértékét sem érték el. Az áremelések ráadásul nem egységes arányban érintették az egyes árkatagóriákat: inkább a drágább jegyek árát emeltük; a legolcsóbb jegyek, valamint a gyerek- és diákbérletek árát jellemzően változatlanul hagytuk, továbbá lefelé bővítettük az árkatagóriák skáláját. Mindez kiegészült az állandó kedvezmények bővítésével és az eladási adatokra folyamatosan reagáló akciókkal. Az említett eszközök hatására az éves jegy- és bérletbevétel évekig stagnált, miközben a nézőszám emelkedett; ez természetesen az átlagos jegyárak csökkenését jelentette.

Az Emtv. 2011-es módosítása óta a nézőszám nem közvetlen meghatározója az állami támogatás jelentős részének, ezért magának az árbevételnek a növelését kell célul kitűzni. Árpolitikánkat ennek ellenére a jövőben is úgy határozom meg, hogy a bevétel növelési szándéknak nem szabad olyan áremelésekben megnyilvánulni, ami a nézőszám csökkenéséhez vezet. Alapvető cél ugyanis, hogy előadásaink minél több nézőt részesítsenek színházi élményben, és mindenképpen kerülendő, hogy a magas jegyár bizonyos nézői rétegeket kizárjon a színházi előadások látogatásából. Másfelől nem kereskedők vagyunk, hanem értékteremtő missziónk van: eredményességünknek nem egyetlen és nem is elsődleges fokmérője a nézőszám és a jegybevétel. Kétségbevonhatatlan tény, hogy nagy

nézőszámot és bevételt – ugyanúgy, ahogy pl. a televíziós műsorok esetében – nem művészi szempontból értékes, hanem tömegigényeket kielégítő programokkal lehet elérni. Természetesen törekszünk a nézőszám és a bevétel növelésére, de ennek érdekében nem kívánunk elvtelen kompromisszumokat kötni.

A jegy- és bérletbevétel egyébként 2011-ben már emelkedett a korábbi évekéhez képest, miközben a nézőszám nem csökkent. 2013 óta az éves jegy- és bérletbevétel alakulásában volt egy hullámvölgy; ezzel is összefüggött, hogy a művészeti vezetésben személyi változtatásra szántam el magam. Azóta a jegy- és bérletbevétel növekedése folyamatos, ezen belül a szőlőjegyek eladásából származó bevétel nagyobb mértékben növekszik, mint a bérleteladás bevétele.

A 2008-as válság óta a gazdálkodó szervezetek is visszafogják kulturális célú kiadásait, ennél fogva csökkent a fizetőképes kereslet színházépületeink bérlésére. Erre a *bérleti díjak* rugalmas megállapításának eszközével reagáltunk. Egyedi mérlegelés kérdése, hogy egy adott időszakban mekkora összegért éri meg egy estére bérbe adnunk a házainkat. Szintén a versenyszféra helyzetével függött össze a direkt szponzori támogatások drámai csökkenése, gyakorlatilag megszűnése és a cégektől reklámszerződések révén elérhető bevételek megtartásának nehézsége. A gazdasági életben tapasztalható pozitív tendenciák régióinkban,

városunkban kevésbé érzékelhetők, így a gazdálkodó szervezetek aktivitásának fokozódása még nemigen érezhető.

A versenyszférától elérhető bevételeknek új lehetősége keletkezett a *társasági és osztalékadó*ból megcímezhető támogatások befogadásával. Színházunk ezzel az eszközzel jól tudott élni. Mint ismeretes, a befogadható keretösszeg a jegyekből és bérletekből származó éves nettó árbevétel 80 %-a. Ennek igénybevételét az nehezíti, hogy a cégek a színházról semmilyen ellenszolgáltatásban nem részesülhetnek, ezért közvetítő cégek alakultak, melyek mindkét fél gazdasági előnyeire való tekintettel – a közvetített támogatás bizonyos százalékáért – összehozzák a feleket. A közvetítővel színházunk minimális mértékben élt, lényegében csupán azért, mert a jegybevétel alakulása szerint az utolsó pillanatban lehet csak meghatározni a befogadható összeget, tehát a keret év végén véglegessé váló utolsó néhány milliós részére nézve, az egy-két nap alatt lebonyolítandó partnerkeresés és szerződéskötés céljából vettünk igénybe közvetítői szolgáltatást.

A forrás oldal leginkább változó tétele a *fenntartói támogatás*, különösen, ha ezen az állami támogatás összegét levonva, magától az önkormányzattól származó összeget értjük. A 2008-ban elfogadott Emtv.-ben bevezetett támogatási rendszer célja annak az állapotnak a megszüntetése, hogy egyes önkormányzatok a korábbi rendszerben folyósított állami támogatásnál nagyobb összeggel is kénytelenek voltak támogatni színházukat, míg más városok színházát az állam a saját fenntartójánál kétszer nagyobb összeggel támogatta. Az Emtv. előtti rendszernek Szeged egyik legnagyobb haszonélvezője volt, ebből következően az új rendszer bevezetésekor, amikor a 2010-es állami támogatási keret felét a 2009-es fenntartói támogatások arányában osztották fel, rendkívüli hátrányt szenvedett. Tetézte ezt az a körülmény, hogy 2010-ben a nézőszámból számított állami támogatás alapja a 2008-as év volt, amikor a színházi előadások 5 hónapja, előző utolsó szezójának tavaszi fele és az én megbízatásom első évadának őszi 3 hónapja meglehetősen rossz nézettségi adatokat produkált. A kétféle – fenntartói ösztönző résztámogatásból és művészeti ösztönző résztámogatásból álló – állami támogatás együttese így 2010-ben közel 200 MFt-tal volt kevesebb a 2009-es összegnél.

A 2010-es drámai helyzeten részben segített az állami támogatás egy külön kerete, mely a törvény bevezetésekor, átmenetileg jelentkező problémákat volt hivatott orvosolni; ebből a keretből színházunk végül 74 MFt összeget kapott. Az intézmény forrásaiban keletkező óriási űrt a fenntartó önkormányzat a támogatás jelentős megemelésével volt kénytelen kompenzálni, ami viszont jótékony hatással volt a 2011-es évi fenntartói ösztönző résztámogatásra, ami a 2009-es évi nézőszámnak az előző évihez képest 31 %-os növekedésével együtt azt eredményezte, hogy 2010-ről 2011-re a Szegedi Nemzeti Színház érte el országosan az állami támogatás legnagyobb összegű növekedését.

A fenntartó önkormányzat 2011-ben a jelentősen megemelkedett állami támogatást csak a szükséges mértékben, a közpénzből származó források előző évi teljes összegéig egészítette

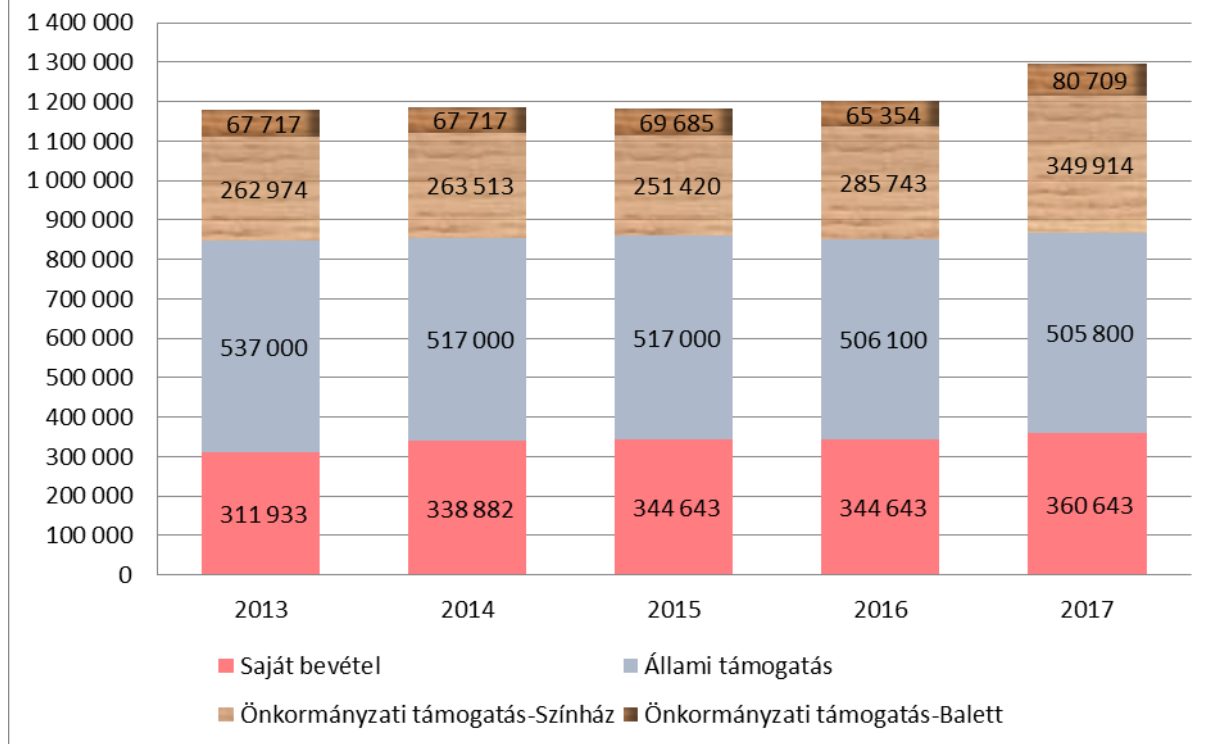
ki, ami a 2012-es állami támogatásban ismét jelentős, 70 MFt-os csökkenést eredményezett az előző évhez képest, de ehhez – anyagi nehézségeiből következően – a fenntartó csak a 2011-essel megegyező összeget tudta hozzátenni, azaz az állami támogatás csökkenését nem tudta kompenzálni, vagyis 2012-ben a Szegedi Nemzeti Színház forrásaiban 70 MFt-tal kevesebb közpénz volt. 2013-ra az egymást követő két évben változatlan önkormányzati támogatás alapján körülbelül 2012-essel azonos nagyságú állami támogatással lehetett volna számolni – ha teljesen meg nem változott volna az állami támogatás rendszere az Emtv. módosítása következtében.

A jelenlegi támogatási rendszer sok paramétert vesz fel számításához. A működési támogatás számtalan műszaki paraméterből, bonyolult (és az érintett szervezetek által nem ismert) algoritmussal számítható, illetve a számított értékek minden bizonnyal a döntés során korrekción mennek keresztül. A művészeti támogatás alapja a művészeti évadbeszámoló, mely a szervezet művészeti teljesítményének adataira (bemutatók, előadások, nézők száma műfajonként, játszóhelyenként, vendégszínházakkal, befogadott előadásokkal kapcsolatban stb.) kérdez rá; ezekből az adatokból képződik súlyszámok igen bonyolult alkalmazásával. Ha a nemzeti kategóriába sorolt vidéki színházak állami támogatását összehasonlítjuk, akkor a támogatás mindkét felét tekintve – különösen a változtatást követő első években – a közel azonos számértékek felvetik azt a gyanút, hogy mivel a nyilvánvalóan nagyon különböző adatokból jelentősen eltérő értékek számíthatók, igen nagy szerepe van az utólagos korrekciónak. Az utóbbi egy-két évben kezdenek szétcsúszni ebben a körben a korábban színházanként 500 MFt körüli támogatási összegek. Mivel az öt érintett színház együttes állami támogatási kerete változatlanul 2.500 MFt, az egyes színházaknál látható növekedés forrása csak az lehet, amit másoktól vesznek el.

A Szegedi Nemzeti Színház új rendszerben megállapított, 2013-as állami támogatása 19 MFt-tal meghaladta az előző évet – ám ez a 2011-es támogatásnál még mindig 51 MFt-tal kevesebb volt. Őszintén meg el kell mondani, hogy a „nemzeti” minősítésű vidéki színházak körében az állami támogatás mértéke csalódást keltett. Nem csupán arról van szó, hogy a legfelső kategóriában jelentősebb támogatásra számítottunk: a megkötött közszolgáltatási szerződések olyan plusz feladatokat rónak ezekre a színházakra, melyeknek magas a költségigénye. A Szegedi Nemzeti Színházban nem számít plusz tehernek a bemutatók, előadások, nagy ráfordítást igénylő műfajok produkcióinak számára vonatkozó küszöbértékek teljesítése, mivel a korábbi működési adataink is meghaladják ezeket. Egyértelműen plusz költségekkel jár viszont a színdarab íratása, vendégszínházok tartása, a határon túli magyar területekkel való kiemelt törődés (elsősorban a vendégszereplések, illetve a vendégszínházok befogadása), a fesztivál-részvétel és -rendezés. Ezek fedezetét az érintettek nem találják az új támogatási összegben. Feltűnő az aránytalanság a nemzeti kategóriába sorolt fővárosi színházak sok milliárdos támogatása és a vidékiek átlagosan félmilliárdos támogatása között, főleg, ha figyelembe vesszük, hogy a fővárosiak műfaji szempontból specializáltak, míg a vidékiek szükségképpen több tagozatos színházak, ami a működtetés költségeit növeli.

A Szegedi Nemzeti Színház bevételei előirányzatainak alakulása

(adatok eFt-ban)

A **költség** oldalon a forrás oldal tendenciáinak felvázolt alakulásából egyértelműen következik a takarékoság szükségessége. Mely költségek terén, milyen eszközökkel érhető el a szükséges megtakarítás? – ez a gazdálkodás egyik kulcskérdése.

A *rezsiköltségek* általános emelkedése jellemző tendencia. 2012-ben egy – nagyrészt EU-s pályázati támogatásból fedezett – 400 MFt-os beruházással a fenntartó önkormányzat korszerűsítette a nagyszínház fűtési rendszerét, hőszigetelését és légtechnikai rendszerét. A jelentős mértékben csökkent földgáz-felhasználás mellett emelkedett az elektromos energia-felhasználás; e két költség változásának egyenlege megtakarítást mutatott volna, ha a nagy fogyasztók számára az energia egységei – szemben a háztartásokéval – nem emelkedtek volna. Gépjárműveink üzemeltetési költségei nagymértékű elhasználtságukból következően igen magasak, de a szállítási költségeink csökkentésének legfontosabb lépéséhez – gazdaságosabb járművek vásárlásához – komoly beruházásra lenne szükség. Megjegyzendő, hogy matuzsálemi korú szállítójárműveink olyan környezetvédelmi kategóriába tartoznak, hogy fővárosi vendégtételeink egyes helyszíneire már be sem hajthatnak, tehát a költségeket növeli, hogy külső vállalkozókkal kell szállítanunk.

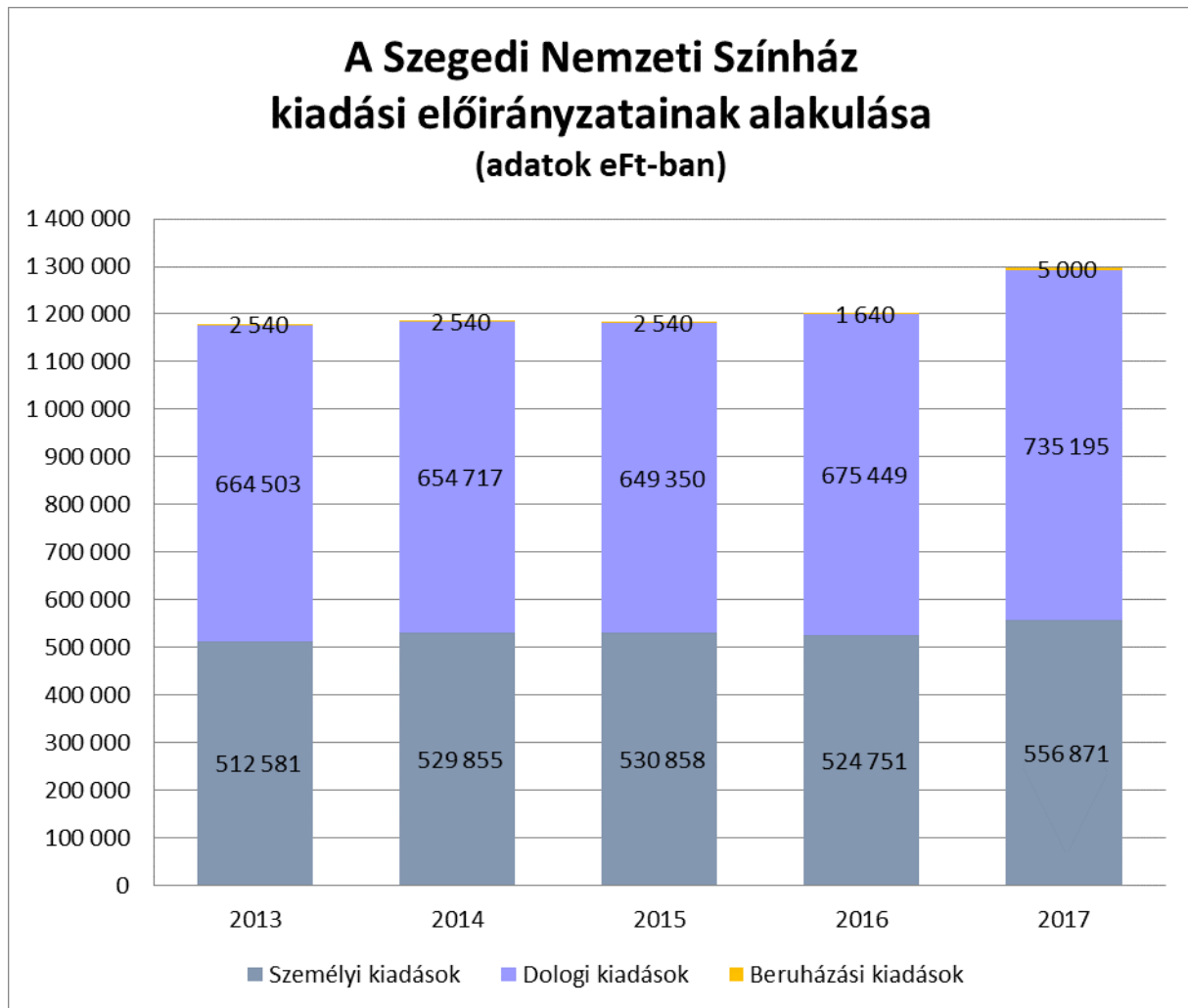
A *béreköltségek* a kiadások jelentős részét teszik ki. Ez a foglalkoztatottak számából, és nem abból adódik, hogy a bérek magasak lennének. Ellenkezőleg: a minimálbér, illetve a garantált bérminimum emelkedése 2018. január 1-jén közalkalmazottaink 88 %-át érintette, a bérbeállási szint (a közalkalmazottak tényleges bérének, illetve a besorolásuk szerinti garantált illetményük és kötelező pótlékaik összegének aránya) 102,8 %. A garantált bérminimum összegének az utóbbi években történt emelkedése örvendetes, viszont ezzel egyre inkább beéri a magasabb besoroláshoz tartozó garantált illetményeket, a bértáblázat „összecsúszik”, az idősebb vagy kvalifikáltabb közalkalmazottak változatlan bére egyre kevésbé haladja meg a minimumot. Egyetemi végzettséggel rendelkező, 17 éve dolgozó művész garantált illetménye „szakmunkás bérminimum” összegével, azaz a kezdő szakmunkáséval megegyező. Az intézmény közalkalmazottainak bruttó bére az országos átlag kétharmada. Munkavállalóink egyre több többletdíjazási lehetőséget és béren kívüli juttatást veszítenek el – dolgozóink anyagi helyzete nagyon szomorú. A feladatokat egyre kevesebb alkalmazottal látjuk el, mindezek alapján a béreköltségek terén nemhogy megtakarítás nem érhető el, hanem kifejezetten több pénzre lenne szükség a munkatársaink anyagi helyzetének javítása érdekében.

A közalkalmazotti bérekhez hasonlóan problematikus azon munkatársaink díjazása, akik valamilyen egyéb, munkavégzésre irányuló jogviszonyban látják el tevékenységüket. A különböző megbízási szerződésekkel foglalkoztatottak jelentős részének lényegében egyetlen jövedelmét jelentik a színházunktól származó megbízási díjak. A megbízási díjakra vonatkozó alku szempontjai között a megbízott oldaláról természetesen szempontja a garantált bérminimum emelkedése, ugyanakkor az ebből fakadóan szükségképpen növekvő megbízási díjak gyakorlatilag nem gazdálkodhatók ki a költségvetésünkben dologi kiadásokra fordítható, alig változó keretből. A színházi működés bizonyos műszaki feladatait az ezredforduló körül „kiszervezett” vállalkozások látják el évente kötött szerződések keretében. E vállalkozásoknak a munkavállalóik számára szintén meg kell adni minimálbért, illetve a garantált bérminimumot, tehát e költségek emelkedését érthetően be akarják építeni a vállalási árba, ami szintén a dologi kiadásaink növekedésével jár, fedezete ingatag.

Dolgozóink anyagi helyzetére nézve – mutatis mutandis – ma is idézhető *Klebensberg Kunó* gondolata: „*Akárhogy forgatjuk a kérdést: a magas műveltség, a tudomány, az irodalom és a művészet nem mezei virág, hanem üvegházi növény, amely csak akkor virul, ha tisztas megélhetésnek magasabb hőmérséklete veszi körül és nem hervasztja el a szegénység, a nyomor dermedtő fagya.*” (Küzdelmek könyve, 1928)

A *produkciós költségek* jelentik egyedül a dologi kiadások azon tételét, amelyről viszonylag szabadon dönthet a vezetés. Ha az összköltségvetésből kevesebb marad díszletekre, jelmezekre, kellékekre, tiszteletdíjakra, jogdíjakra, akkor olcsóbb produkciókat kell kiállítani, kevesebb bemutatót lehet tartani, ez viszont egyre inkább ellentétes az ellátandó feladattal, művészi céljainkkal, és olyan negatív spirált indít el, ami a kevesebb néző következtében

csökkenő jegyár-bevétel révén újabb forráshiányt teremt, ezzel a produkciók költségei újabb csökkentését teszi szükségessé. Ezzel természetesen nem a produkciók költségeivel való takarékoskodás lehetetlenségét akarom kijelenteni. Számos intézkedés történt az indokolatlan költségek lefaragása, a tervezési és irányítási problémákból adódó többletkiadások elkerülése, általában a takarékosági szempontok előtérbe helyezése érdekében.

A gazdasági folyamatok, pénzügyi kényszerek sokszor a gondolkodás sémáinak felülvizsgálatát igénylik, szemléletváltást tesznek szükségessé, és ez a nagy intézményben, közalkalmazotti viszonyok között lényegesen nehezebben megy végbe, mint a rugalmasabb versenyszférában – de elkerülhetetlen szükségszerűség, ezért folyamatos odafigyelést igényel. Ebben a munkában értékes munkatársam Gallainé Pásztor Gabriella gazdasági igazgató.

A működés hatékonyságát szolgálja a belső ellenőrzés, illetve a fenntartó által elrendelt pénzügyi-gazdasági ellenőrzés. A legutóbbi, éppen a pályázati időszakban lezáruló ellenőrzés

eredményeit kinevezésem esetén nagy mértékben fel fogom használni a következő vezetői ciklusomban. Természetesen a revizori jelentés tapasztalatai adott esetben utódom munkáját is segíteni fogják. Amennyiben lehetőségem lesz intézményvezetői munkám folytatására, külső szakértő (színigazdasági szakember) segítségét is igénybe venném a működés és a gazdálkodás átvilágítása, a szükséges változtatások kimunkálása érdekében.

Marketing, PR, belső-külső kommunikációs elképzelések

A marketing, PR, kommunikáció kifejezések használata a nem elsődlegesen nyereség-orientált világban, mint például a művészeti szféra, meglehetősen következetlen, ezért tárgyalásukat az általam használt definíciókkal kezdem.

Marketingen a színháznak azt a tevékenységét értem, melynek során a nézői igényeinek kielégítése és felkeltése érdekében meghatározzuk a produciókat, megismertetjük azokat a közönséggel, kialakítjuk az árakat és megszervezzük az értékesítést. A színház ezzel foglalkozó szervezeti egysége a Marketing és Értékesítési Osztály. A marketingstratégia kialakítása során elemzi az intézmény jellemzőit, fő bevételi forrásait, az igényeket, melyeknek meg kell felelnie a színháznak, a külső környezet STEEP elemzése során feltárja a marketing tevékenységre hatással bíró tényezőket és leírja a versenypiaci környezetet, a belső környezet SWOT elemzése során megállapítja az erősségeket és gyengeségeket, feltárja a lehetőségeket és veszélyeket, meghatározza a vevői célcsoportokat. Mindezen vizsgálatok eredményeképpen határozza meg a tudatosan alkalmazandó eszközöket, megszervezi a reklám-tevékenységet és a jegyértékesítést. A részletekbe nem kívánok belemenni, de elmondható, hogy a színháznak nem kizárólagos, nem is legfontosabb célja a bevételben mérhető haszon növelése, erről bizonyos esetekben le is mondhat magasztos hivatásának szempontjai alapján, de valamennyi döntést az említett körülményeket és a következményeket tudatosan számba véve kell meghozni, és a hatásokat utólag elemezni kell a szükséges korrekciók megalapozása érdekében.

A *PR* terminuson a színháznak azt a tevékenységét értem, melynek során eredményeit, elsősorban a producióit a környezet (a város lakossága) számára kedvező megvilágításba kívánja helyezni, értékelését pozitívan próbálja befolyásolni, törekszik az intézmény iránti bizalom és a társulat iránti érdeklődés fokozására, azaz röviden hírnevét gondozza. Bizonyos értelemben a kommunikáció tudatos szervezését jelenti. A lehetséges eszközök feltárása a Marketing és Értékesítési Osztály szakemberinek a feladata, hasonlóképpen – a vezetői döntéseket követően – a kommunikációs csatornák működtetése is. A PR tevékenység első vonalában viszont a közönség előtt megjelenő vezetőknek és művészeknek kell állniuk, minél tudatosabban ismerve megnyilatkozásaik célját, súlyát, hatásait, ehhez igénybe véve szakembereink ajánlásait.

A *kommunikáció* legtágabb értelemben az információk cseréjének folyamatát jelenti. A szervezet belső kommunikációjának színvonala erőteljes hatással van a működés hatékonyságára. A Szegedi Nemzeti Színház a közelmúltban nagy súlyt fektetett a munkatársai közötti kommunikáció technikai bázisának kibővítésére, pl. az egyik mobiltelefon-szolgáltató által létrehozott ún. „önkormányzati tarifacsomagban” való

dolgozói részvétel propagálására. A mobil eszközökkel való ellátottság a munkatársaink körében 100 %-os, így gyakorlatilag előállt valamennyiük között a mobil kommunikáció folyamatos, ingyenes lehetősége. A szervezet különböző pontjain dolgozók számára célzottan üzenetek juttathatók el a színház honlapjának bejelentkezéshez kötött, zárt felületén, ezzel megteremtődött a hivatalos információk írásbeli közlésének azonnali és szintén ingyenes lehetősége. A dolgozók túlnyomó többsége rendelkezik otthoni internet kapcsolattal, egyre nagyobb arányban használnak mobil internet eszközöket.

A külső kommunikációban is egyre nagyobb teret nyernek az új eszközökre épülő korszerű megoldások. A színház a költséghatékonyság szempontjainak figyelembevételével megtartja nyomtatott információs anyagainak egy részét, ápolja hagyományos médiakapcsolatait, használja a szokásos reklámfelületeket, de egyre nagyobb teret nyernek az új módszerek. Színházunk az elmúlt évadban megújította honlapját: információs gazdagsága, jó kezelhetősége pozitív visszajelzéseket váltott ki. A közösségi hálózatokon népszerű és egyre több résztvevővel működő felhasználói csoportokat építettünk ki, ennek koordinálására az SZTE BTK Média Tanszékével együttműködésben, pályázat útján egy gyakornokot vettünk fel. Mindez a magasabb informatikai tudásszinttel rendelkező, fiatal nézői kör megnyerésében döntő fontosságú eszközzé vált, folyamatos fejlesztése a jövőben is marketing, PR és kommunikációs stratégiánk egyik központi eleme.

Bel- és külföldi szakmai kapcsolatok, együttműködések

Városon belüli kapcsolatok

A Szegedi Nemzeti Színház évadtervében meghirdetett bemutatókat három előadó-művészeti szervezet hozza létre: maga a színház társulata, a *Szegedi Szimfonikus Zenekar* és a *Szegedi Kortárs Balett*, e három szervezet folyamatos szakmai kapcsolatára épül a szegedi színházi évad. A két külső szervezet dominánsan, ám nem kizárólagosan kapcsolódik egy-egy műfajhoz, illetve művészeti ághoz.

A korábbi színházi zenekart 2007-ben magába fogadó Szegedi Szimfonikus Zenekar az operajátszáson túl azóta részt vesz a zenés színház más műfajú produkcióiban, operettekben, musicalekben, zenés gyermekdarabokban is, ennyiben nem csak az opera tagozathoz, hanem az utóbbi darabok révén a dráma tagozathoz is kapcsolódik, miközben bérleti hangversenyeit a színházban rendezi.

A Szegedi Kortárs Balett bemutatóit a Szegedi Nemzeti Színházban hozza létre – fizikailag is, mivel a működtető Kortárs Balettért Alapítvány székhelye és irodái, a társulat próbaterme a kisszínházban van. A produkciók – kevés kivételtől eltekintve – Szegeden kerülnek először közönség elé. Az együttműködés viszont nem merül ki abban, hogy a színház balett-kínálatát ez a társulat adja, mivel születnek élőzenés balett-előadások, melyben közreműködik a szimfonikus zenekar (*Requiem, Táncszvit, Zene [húros, ütő hangszerekre és cselesztára], Hattyúk tava, A mennyei város, Carmina Burana, Stabat Mater, Daphnis és Chloé, A fából faragott királyfi*), a színház énekkara (*A mennyei város*), illetve a Vaszy Viktor Kórus (*Requiem, Carmina Burana*), másrészt a balett-együttes időnként létrehoz a dráma és opera tagozattal közös produkciókat (*A katona története, West Side Story, Hány János, Evita*).

Az említett együttműködések, melyben pl. színészeknek, operaénekeseknek, táncosoknak együtt kell színpadra lépni, természetesen jó lehetőséget teremtenek a művészek fejlődésére, arra, hogy tanuljanak a közös munka során a másik szakma művelőitől.

A városon belüli előadó-művészeti szervezetek együttműködése teszi lehetővé, hogy a Szegedi Nemzeti Színház adja az összes magyar színház közül a művészeti ágak, műfajok legbőségesebb kínálat: a dráma tagozat produkcióin túl évadonként két balett- és három operabemutatót. Az előadó-művészeti élet komplexitása, a két „nemzeti” kategóriába sorolt szervezet és a nemzetközileg elismert kortárs balett-együttes Szeged színházi életének fő értéke; szakmai együttműködésükre építettem eddigi vezetői működésem során, az ebben rejlő lehetőségek kibontakoztatása célom a jövőben is.

Az előadó-művészeti műhelyeknek sokszálú kapcsolatban kell állniuk a kulturális élet egyéb helyi szereplőivel. A főváros után Szegeden élnek a legtöbben a *Magyar Tudományos Akadémia* levelező és rendes tagjai közül. Az akadémia területi bizottsága (MTA SZAB)

tudományos munkája mellett a város kulturális életében is komoly szerepet tölt be. Létrehozta *Művészeti Szakbizottságát*, melyben a Színházi Munkabizottság (és a Zenei Munkabizottság) tagja vagyok, székházában rendszeresen a színházművészethez kapcsolódó programok, melyekbe előadóként is több ízben bekapcsolódtam.

Hasonlóan aktív a kapcsolat a *Szegedi Tudományegyetemmel*: évente több száz egyetemista vesz részt nyílt napokon, hagyományosan segítünk az egyetem művészeti versenyei (zenei verseny, szavalóverseny, dráma-pályázat) lebonyolításában. A színházi foyer *képzőművészeti kiállítások, könyvbemutatók* helyszíne. A *Somogyi Károly Megyei és Városi Könyvtár*, a *Móra Ferenc Múzeum*, a *Szegedi Operabarátok Egyesülete* számos programban együttműködő partnerünk. Ezeknek a kapcsolatoknak rendkívül nagy jelentőséget tulajdonítok: a színház jövője nem kis részben a szellemi élet egészébe való betagozódásán múlik, különösen egy vidéki városban; különösen Szegeden, a kultúra – a tudomány, az oktatás és a művészet – városában.

Belföldi kapcsolatok

Az eddigiekben bemutatott helyi szakmai kapcsolatokon túl a Szegedi Nemzeti Színház tevékeny szereplője a magyar színházi életnek, sokszálú kapcsolatokat épít más színházakkal. E kapcsolatok hagyományos megnyilvánulása *vendég-előadások meghívása* fővárosi és vidéki színházaktól és produkciós irodáktól. Az utóbbi években színházunk számos *fesztivál-meghívást* kapott: POSZT, Vidor Fesztivál, Thália Humorfesztivál, Deszka Fesztivál, Budapesti Tavasz Fesztivál, Vidéki Színházak Fesztiválja (Rivalda Fesztivál), Családi Darabok Fesztiválja, operákkal a Budapesti Tavasz Fesztivál, a Shakespeare 400 Fesztivál, a Primavera Fesztivál és az Armel Nemzetközi Operaverseny és Fesztivál. Terveimben szerepel e tendencia további erősítése, a fesztivál-szemponthoz megfelelő produkciók létrehozása, a fesztivál-rendezők figyelmének felkeltése bemutatóink iránt. Továbbra is bizalommal várom azt a boldog időt, amikor a meghívások mögött nem lesz kirekesztő hozzáállás, majd komplementer kirekesztési szándék, sem különféle táborok képviselőinek kiegyensúlyozására törekvő „szerkesztési” szempont.

A jövőben fontos szerepet szánok a *regionális* kapcsolatoknak. Egyik hatékony formájának tartom az először 2010-ben, majd 2012 óta folyamatosan megvalósuló kezdeményezésünket, a *Finálé Regionális Kamaraszínházi Fesztivált*, melyet kisházunkban rendezünk az évadok végén. *Kecskemét, Szolnok* és *Békéscsaba* színháza rendszeresen eljön egy-egy előadással, és a fesztivált sikerült kibővítenünk egyéb magyar színházak, határon túli (temesvári, szabadkai, sepsiszentgyörgyi) magyar társulatok, valamint a budapesti Színház és Filmművészeti Egyetem és a kolozsvári Babeş–Bolyai Tudományegyetem Színművészeti Karának produkcióival.

Operai téren évek óta tervezzük a szorosabb együttműködést a produkciók cseréjében. Mivel az óriási létszámmal megvalósuló operaelőadások utaztatása rendkívül költséges, elsősorban

nem vendégszínházokról van szó, hanem arról az Olaszországban például jellemző gyakorlatról, hogy az operaházak együttműködésben hoznak létre produkciókat, azaz megegyeznek a darabban, a rendező és a tervezők személyében, együtt döntenek a produkciós költségvetésről és a terhek megosztásáról, meghatározzák, hogy az együttműködő helyszínek a következő évadokban milyen sorrendben fogják a produkciót műsorra tűzni, majd az elkészült díszleteket, jelmezeket, kellékeket használva a helyi társulatokkal állítják színpadra ugyanazt a rendezést. Mivel nálunk alig van néző, aki több vidéki színházba járna operaelőadásokat nézni, ez a szinte kizárólag helybeli közönség számára nem szűkítené a kínálatot, ugyanakkor jelentős anyagi megtakarításokat jelentene.

Több fontos lépést már meg is tettünk ebben a tekintetben: évekkel ezelőtt megnéztem a *Veszprémi Petőfi Színházban* Ránki György Pomádé király új ruhája című operájának társulatunk tagja által rendezett előadását, majd – mivel megtetszett – a díszleteket és jelmezeket béreltük, és ugyanazt a produkciót mutattuk be saját társulatunkkal. Ez az eset megisméltódott a *Magyar Állami Operaházban* bemutatott Parázsfuvolácskával. Fordított irányú eset: az általunk bemutatott Pillangókisasszony a *Debreceni Csokonai Színház* repertoárjába került, tehát bérelte díszleteinket és jelmezeinket, felkérte a rendezőt – egyébként karmestert és három főszereplőt is meghívott a mi előadásunkból. A Magyar Állami Operaház Shakespeare halálának négyszázadik évfordulója kapcsán műsorára tűzött minden operát, amit drámai művei felhasználásával komponáltak. Ehhez saját társulatán kívül együttműködő partnerekre is szüksége volt. Az Operaház anyagi erőforrásainak és színházunk művészi kapacitásának felhasználásával született meg 2016-ban Wolf-Ferrari Sly c. operájának bemutatója. A 2017/2018-as évadban létrejött egy produkció, ami már eleve koprodukcióban született: az Operettissima Kft. által vezetett együttműködésben a *Szentendrei Teátrum*, a *Győri Nemzeti Színház*, a *Szegedi Nemzeti Színház* és a *Budapesti Operettszínház* vett részt, a valamennyi helyszín programjába bekerült opera A sevillai borbély. Meggyőződésem, hogy a műfaj magas költségei miatt a vidéki játszóhelyek a következő években rákényszerülnek az eddigieken túlmenő, az említett olaszországi koprodukció szintjén létrejövő együttműködésre, kinevezésem esetén – mint jelenleg az egyetlen vidéki színigazgató, aki elsősorban az opera műfajában aktív – ennek motorja kívánok lenni.

A belföldi szakmai együttműködés fontos fórumainak tartom a *szakmai szervezeteket*. Magam elsősorban a *Vidéki Színigazgatók Egyesületében* vagyok aktív, sőt tagjainak nagyarányú kicserélődése folytán egyik legrégebbi tagja. Az Emtv. megszületésének, majd jelentős módosításának időszakában igyekeztem az előadó-művészet egy másik szakmai szervezetében, a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetségének társelnökeként, illetve elnökségi tagjaként szerzett tapasztalataimat a színházi területre nézve hasznosítani. Meggyőződésem, hogy a ViSzi jelenleg az egyik leghatékonyabban működő színházi szakmai szervezet, mivel tagjai lényegében azonos feladatkörrel, hasonló anyagi kondíciókkal működnek, tehát azonos érdekűek, viszont gyakorlatilag – lévén, hogy döntően helyi

közönségüknek játszanak – nem versenytársak. A fentiek alapján nyilvánvaló, hogy a szakmai szervezetek közül a jövőben is elsősorban ebben kívánom aktivitásomat kifejtteni, munkámat felajánlani.

A színházi együttműködések túl fontos az élő kapcsolat *a művészeti felsőoktatással*. Szorosabban vett hivatásom révén kapcsolataim aktívabbak a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen, a Szegedi Tudományegyetem Zeneművészeti Karával. Végzett hallgatóikat – időnként diákjaikat – gyakran bevonjuk az operaprodukciókba. Társulatunk egy magánénekes, két karmestere és egy rendezője oktatja a szegedi énekes növendékeket, vizsgaelőadásai helyszíne évek óta kisszínházunk színpada. A SZTE ZMK által rendezett Simándy József Nemzetközi Énekverseny gálaestjére vezénylettemmel, nagyszínházunkban kerül sor, a verseny egyik díja felkérés egy operaszerepre. A Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem hallgatóit is figyelemmel kísérik. Nyilván korlátozottabb mértékben, de a többi magánénekes tanszékekkel is kapcsolatban állunk. Egy-egy Debrecenben és Pécsen végzett fiatal művész pályáján jelentett fontos állomást a szegedi főszerep: megnyitotta számukra az utat az Magyar Állami Operaházba is.

Társulatunk diplomás színművészei *Kaposvárott, Budapesten, Marosvásárhelyen és Kolozsváron* végeztek. A diplomát nem nyújtó képzési helyek közül a Szegeden működő *Kelemen László Színitanodával* együttműködési szerződést kötöttünk; oktatásukban több művésznk részt vesz, szakmai gyakorlatként feladatokat kapnak produkcióinkban.

A színházművészet *független műhelyeivel* való kapcsolat legfontosabb szála a *MASZK Egyesület*. Nyaranta otthont adunk fesztiváljának, aggodalommal és segítőkészséggel figyeljük a szféra anyagi nehézségeit. A szegedi egyetemisták színházi csoportosulásainak produkciói bemutatkozhatnak a Szegedi Tudományegyetem hallgatói számára rendezett nyílt napon. A néptánc terén országosan elismert *Szeged Táncegyüttesen* kívül újonnan alakult együttesek is rendszeresen kapnak lehetőséget a nagyszínházban való bemutatkozásra.

Külföldi kapcsolatok

A külföldi kapcsolatok legfontosabb területének a határon túli magyar színházi élet szereplőivel való együttműködést tartom. Ez jelenti többek között határon túli művészek szerződtetését (főrendezőnkön kívül több színművésznk, számos énekes művésznk származik a határon túlról), vendégművészek és alkotók meghívását, határon túli magyar szerzők darabjának műsorra tűzését. Minden évadban (így a mostaniban is) szerepeltetünk külföldi magyar előadásokat. E határozott szándékom megvalósításának egyedül anyagi természetű korlátai vannak; a lehetőségek bővülésének útját a külső források – egyebek mellett kormányzati támogatások – növelésében látom.

Kiemelt fontosságú tervem volt a Finálé Regionális Kamaraszínházi Fesztiválunk kiterjesztése a déli határokon túlra. Meggyőződésem, hogy – nem elhanyagolva erdélyi kapcsolatainkat –

Partium és Vajdaság felé kell fordulnunk, ezt földrajzi és történelmi okok és e területek Magyarország irányából való ellátatlansága, elhanyagoltsága egyaránt indokolják.

Közös produkciót is hoztunk létre egy külföldi színházzal: a 2010-ben bemutatott Csárdáskirálynőnk eredeti premierje a trieszti Teatro Verdi nyári operett-fesztiválján volt, társulatunk karmesterével, koreográfusával, tánckarával, magyar rendezővel, olasz díszlet- és jelmeztervezővel, helyi szereplőkkel, ének- és zenekarral, majd a produkció társulatunk előadásában került be a műsortervünkbe. A jelmezek egy későbbi nyári előadás számára visszautaztak Olaszországba, majd újra itthon várják a darab továbbjátzását. Egy operettünk (A víg özvegy) díszletét és jelmezeit bérbe adtuk egy olaszországi fesztiválra. Egy gyermekdarabunk (Hoppláda) díszleteit, kellékeit és jelmezeit jutányos áron adtuk el további hasznosításra a Komáromi Jókai Színházban megvalósuló produkció érdekében. Jelenleg tárgyalásban vagyunk egy operaprodukciónk (Pillangókisasszony) díszleteinek és jelmezeinek olaszországi bérbeadásáról.

Az Armel Nemzetközi Operaverseny és Fesztivál (eredetileg Nemzetközi Operaverseny és Fesztivál a Mezzo Televízióval néven) Szegeden jött létre 2008-ban. A reprezentatív és kiváló akusztikájú épület, az operajátzás terén óriási gyakorlattal rendelkező Szegedi Szimfonikus Zenekar, művészeti és műszaki munkatársaink hozzáértése és odaadása jelentette a biztos alapot a külföldi produkciók gyors egymásutánjának fogadásához. A fesztivál produkcióinak közvetítése nagy nemzetközi kulturális televíziókon és az interneten keresztül eljutott a világ minden tájára, a közvetítések szünetében városunkról és színházunkról készült huszonhat perces kisfilm sugározta – mindez hozzájárult a színház és a város megismertetéséhez. A számos országból érkező versenyzők között rendszeresen találtunk olyan tehetségeket, akiket a fesztivált követően bekapcsolhattunk a szegedi operajátzásba. Az Armel Produkciós és Sajtóirodával kötött szerződés ugyan véget ért 2013-ban, ám a nemzetközi fesztiválnak szinte minden évben résztvevői vagyunk. A fesztivál vendégszereplései révén operaelőadásaink külföldi meghívásokat is teljesítettek (Avignon, Plzeň, London, Bécs, Jersey).

FÜGGELÉK

Bemutatók a Szegedi Nemzeti Színházban, a 2008–2018 időszakban

2008/2009-es évad

Goldoni: Kávéház	vígjáték
Machiavelli: Mandragóra	vígjáték
Shakespeare: Tévedések komédiája	vígjáték
Stephens: Pornográfia	színmű
V. Hugo: Királyasszony lovagja	színmű
Lőrinczy Attila: Balta a fejbe	színmű
Ayckburn: Mr. A., avagy a Hang-villa titka	mesejáték
Hoffmann–Szilágyi Eszter: A diótörő	zenés mesejáték
Gilbert–Sullivan: Kalózkaland	operett
Cilea: Adriana Lecouvreur	opera
Berlioz: Faust elkárhozása	opera
Mozart: Figaro házassága	opera
Bartók: A csodálatos mandarin, A kékszakállú herceg vára	balett, opera
Lendvay Kamilló: A menyei város; Stravinsky: A katona története	balett
Csipkerózsika	balett

2009/2010-es évad

Feydeau: Bolha a fülbe	vígjáték
------------------------	----------

Gogol: Háztűznéző	vígjáték
Vörösmarty Mihály: Csongor és Tünde	színmű
Molnár Ferenc: Liliom	színmű
Jékely Zoltán: Az aranyszörű bárány	zenés mesejáték
Fenyő–Tasnádi: Aranycsapat	zenés játék
Offenbach: Orfeusz az alvilágban	operett
Puccini: Bohémélet	opera
Rossini: Ory grófja	opera
Verdi: Álarcosbál	opera
Hattyúk tava – gyermekelőadás	balett
Homo Hungaricus	balett
Unisono	balett

2010/2011-es évad

Csehov: A három nővér	dráma
Kosztolányi Dezső: Édes Anna	színmű
Görgey Gábor: Mikszáth különös házassága	színmű
Dickens: Karácsonyi ének	színmű
Shakespeare: A makrancos hölgy	vígjáték
Molière–B.: A képzelt fősvény beteg	vígjáték
Egressy Zoltán: Sóska, sült krumpli	komédia
Weöres Sándor: Csalóka Péter	mesejáték
Pozsgai Zsolt: A kölyök	musical
Kálmán Imre: Csárdáskirálynő	operett
Verdi: Traviata	opera

Kodály Zoltán: Háry János	daljáték
Testek filozófiája	balett
Inferno	balett

2011/2012-es évad

Zelenka: Hétköznapi örületek	komédia
Szép Ernő: Kávécsernok; Május	egyfelv. színművek
Schimmelpfennig: Nő a múltból	színmű
Ibsen: Hedda Gabler	színmű
Choderlos de Laclos–Hampton: Veszedelmes viszonyok	színmű
Schiller: Haramiák	tragédia
Fésűs Éva: Palacsintás király	mesejáték
Tasnádi–Szikora–Valla: Macskafogó	musical
Bernstein: West Side Story	musical
Zandonai: Francesca da Rimini	opera
Liszt Ferenc: Don Sanche	opera
Puccini: Pillangókisasszony	opera
Bosszúállók	balett
A fából faragott királyfi, Orfeusz	balett

2012/2013-as évad

Steinbeck: Egerek és emberek	színmű
Gieselmann: Kolpert úr	színmű
Füst Milán: Boldogtalanok	színmű
Pozsgai Zsolt: Pipás Pista	színmű

Goethe–Hacks: A mundérvásárhelyi búcsú	komédia
Broch: Zerline, a szobalány története	monodráma
Katona József: Bánk bán	tragédia
Wassermann–Leigh: La Mancha lovagja	musical
Huszka Jenő: Mária főhadnagy	operett
Ránki György: Pomádé király új ruhája	opera
Giordano: André Chénier	opera
Verdi: Rigoletto	opera
Stabat Mater	balett
Diótörő	balett

2013/2014-es évad

Csokonai Vitéz Mihály: Karnyóné	vígjáték
Tasnádi István: Memo	színmű, ősbemutató
Dürrenmatt: Az öreg hölgy látogatása	színmű
Shakespeare: Othello	tragédia
Hubay Miklós: Ők tudják, mi a szerelem; Antipygmaliom	egyfelv. színművek
Feydeau: A hülyéje	bohózat
Thúróczy Katalin: Mátyás mesék	mesejáték
Csukás István: Ágacska	mesejáték
Huszka Jenő: Bob herceg	nagyoperett
Verdi: Simon Boccanegra	opera
Rossini: Hamupipőke	vígopera
Offenbach: Hoffmann meséi	opera
Rítus	balett

Tavaszi áldozat

balett

2014/2015-ös évad

Pozsgai Zsolt: A Vasgróf

színmű, ősbemutató

Hašek: Švejk

vígjáték

Brecht: Kurázi mama

színmű

M. Shelley: Frankenstein

színmű

Herczeg Ferenc: Kék róka

színmű

Maar: Hoppláda

mesejáték

Csukás István–Nagy Imre Erik: Szökevény csillagok

mese-daljáték

Lehár Ferenc: A víg özvegy

nagyoperett

Verdi: Macbeth

opera

Tutino: A gyertyák csonkig égnek

opera, ősbemutató

Donizetti: Farsangi kalamajka

vígopera

Puccini: Tosca

opera

Insomnia

balett

Daphnis és Chloé

balett

2015/2016-os évad

Gogol: Játékosok / Genet: Cselédek

egyfelv. színművek

Egressy Zoltán: Szimpla szerda

színmű, ősbemutató

Molnár Ferenc: Az üvegcipő

vígjáték

Szigligeti Ede: Liliomfi

színmű

Caragiale: Az elveszett levél

vígjáték

Molière: Tartuffe

komédia

Zalán Tibor: Szása i Szása	tragikomédia
Arany János: Rózsa és Ibolya	mesejáték
Lehár Ferenc: Luxemburg grófja	nagyoperett
Tóth Péter: Árgyélus királyfi	mese-daljáték
Mozart: A varázsfuvola	opera
Donizetti: Szerelmi bájital	vígopera
Verdi: A trubadúr	opera
Catulli Carmina	balett
József-legenda	balett
A munka gyümölcse	balett

2016/2017-es évad

Hubay Miklós: Néró	színmű
Ben Jonson: Volpone	komédia
Ibsen: A nép ellensége	színmű
Bulgakov: Menekülés	dráma
Ödön von Horváth: Mesél a bécsi erdő	színmű
Gábor Andor: Dollárpapa	komédia
Háy János: Utánképzés	színmű, ősbemutató
Collodi: Pinokkió	mesejáték
Webber: Evita	musical
Mozart: Parázsfuvolácska	gyermekopera
Erkel Ferenc: Bánk bán	opera
Donizetti: Don Pasquale	vígopera
Gounod: Faust	opera

Menyegző / IV. szimfónia	balett
Abszurdia	balett

2017/2018-as évad

Csehov: Ványa bácsi	színmű
Dürrenmatt: János király	színmű
Shaffer: Amadeus	színmű
Németh Ákos: Tél	színmű, ősbemutató
Térey János–Papp András: Kazamaták	színmű
Zágon–Harsányi–Eisemann: XIV. René	zenés vígjáték
Suhovo-Kobilin: Tarelkin halála	színmű
Békés Pál: A félőlény	mesejáték
Kacsóh Pongrácz: János vitéz	daljáték
Ábrahám Pál: Bál a Savoyban	operett
Rossini: A sevillai borbély	vígopera
Bizet: Carmen	opera
Verdi: Ernani	opera
Don Juan / A négy évszak	balett
Bernarda Alba háza	balett

A Szegedi Nemzeti Színház bemutatóinak rendezői a 2008–2018 időszakban (43)

Alföldi Róbert

Almási-Tóth András

Anger Ferenc

Ács János

Ádám Tamás

Bagó Bertalan

Barnák László

Balikó Tamás

Bezerédi Zoltán

Bodolay Géza

Csiszár Imre

Felkay Tamás – Ausztria

Galgóczy Judit

Göttinger Pál

Hargitai Iván

Harsányi Zsolt – Románia

Hollós Gábor

Horváth Péter

Iglódi István

Juronicz Tamás

Keresztes Attila – Románia

Kerényi Miklós Gábor

Keszég László

Kolos István

Kovács Frigyes – Szerbia

Léner András

Máté Gábor

Merő Béla

Milenković, Radoslav – Szerbia

Pál Tamás

Pozsgai Zsolt

Rusznyák Gábor

Sándor János

Schlanger András

Sturm, Michael – Németország

Szabó Máté

Szócs Artur

Tasnádi Csaba

Telihay Péter

Toronykőy Attila

Tóth Miklós

Znamenák István

Zsótér Sándor

MELLÉKLETEK

SZAKMAI ÖNÉLETRAJZ

1959. május 11-én születtem Szekszárdon. Családom 1962-ben Pécsre költözött, ott végeztem az általános és középiskolát. Komolyan folytattam zenei tanulmányokat, de nem készültem zenei pályára: gimnáziumban érettségiztem, majd a szegedi József Attila Tudományegyetem Természettudományi Karán szereztem diplomát matematika–fizika szakon.

Egyetemistaként már egyértelműen a zene foglalta el a központi helyet az érdeklődésemben. 1978-ban diáktársaimmal megalapítottam, majd 2003-ig vezettem a Canticum Kamarakórust, mely rövid idő alatt komoly szakmai elismertségre tett szert, 15 nemzetközi fesztiváldíjat szerzett, megnyerte az 1983-as Ki mit tud?-ot, felvételeket készített a Magyar Rádióban, melyek ma is műsoron vannak. Annak érdekében, hogy együttesemet szakmailag minél felkészültebben vezessem, az egyetemmel párhuzamosan folytattam a zenei tanulmányokat, majd 1983-ban, egyetemi diplomám megszerzésekor felvételt nyertem a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolára. Budapesti tanulmányaim idején továbbra is vezettem a szegedi kamarakórusomat, illetve 1985-től átvettem a Szegedi Egyetemi Énekkar vezetését is, mellyel egy évtizeden át dolgoztam.

1988-ban, zeneakadémiai diplomám megszerzésekor a Szegedi Nemzeti Színház szerződötetett karigazgatónak, ezzel együtt átvettem a város oratóriumkórusának, a Vaszy Viktor Kórusnak a vezetését is. Az 1989/90-es évadban mutatkoztam be operakarmesterként, azóta folyamatosan dirigálok előadásokat. 1990 óta vezényelek oratórium-koncerteket, 1993 óta szimfonikus hangversenyeket a Filharmónia és más hangversenyrendezők felkérésére bel- és külföldön. Budapest szinte valamennyi jelentős koncert-helyszínén hangversenyeztem: sok alkalommal a Zeneakadémián, a Müpa Budapest Bartók Béla Nemzeti Hangversenytermében és Fesztiválszínházában, a Vigadóban, a Szent István-bazilikában, a Mátyás-templomban stb., szerepeltem az ország számos városában. Koncerteket dirigáltam Európa szinte valamennyi országában, Izraelben, Kínában, Kubában és Mexikóban, cd-felvételeket készítettem a Hungaroton mellett egyéb magyar, valamint olasz, spanyol, angol, belga és osztrák kiadók számára. Zenés színházi munkám során számtalan produkcióban dirigáltam az operairodalom jelentős alkotásait, vezényeltem több mű ősbemutatóját. Dirigáltam a Szegedi Kortárs Balett nyolc élő zenés produkcióját, a Szegedi Szabadtéri Játékokon tizenhét programot. Operakarmesterként Ausztriában,

Németországban, Hollandiában, Belgiumban, Franciaországban, Csehországban, Nagy-Britanniában és Kínában vendégszerepeltem.

Munkahelyem 1988-tól 1999-ig a Szegedi Nemzeti Színház volt, ahol karigazgatóként és karmesterként dolgoztam, majd 1999-től 2008-ig a Szegedi Szimfonikus Zenekar igazgató karmestere voltam. 2008-ban a Szegedi Nemzeti Színház főigazgatójává neveztek ki, azóta a zenekarnál már nem intézményvezetőként, csupán vezető karmesterként és művészeti vezetőként dolgozom. Hivatásos pályám során e két intézményben voltam állásban, emellett 1991/92-ben karigazgató voltam Torinóban, a Teatro Regio operaházban, 2006/2007-ben vezető karnagya voltam a Debreceni Kodály Kórusnak, dirigáltam, ill. szakértőként dolgoztam a Magyar Állami Operaházban 2001/2002-ben, vezényeltem az ország vezető magyar zenei együtteseit, olasz, spanyol, portugál, román, szerb, német, norvég, svéd, izraeli és mexikói zenekarokat.

Tíz esztendeje vezetem főigazgatóként az ország egyik legnagyobb színházát, a 2012-től „nemzeti előadó-művészeti szervezet” besorolású, drámai, opera- és balett-produkcióival a legkomplexebb kínálatot nyújtó magyar színházat. A Szegedi Nemzeti Színház az első munkahelyem: 1988 óta – operaelőadások dirigálása révén a Szimfonikus Zenekarnál töltött éveket is beleértve – folyamatosan itt tevékenykedem, jelenleg a 30. évadomat töltöm.

Szeged, 2018. január 31.

Gyüdi Sándor

SZEMÉLYI ADATOK, SZAKMAI ÉLETRAJZI ADATOK

név: Gyüdi Sándor

születési hely, idő: Szekszárd, 1959. május 11.

anyja neve: Strohmayer Irén

állandó lakcím: 6725 Szeged, Sárkány u. 15.

állampolgárság: magyar

családi állapot: nős

iskolai végzettség: egyetem (2 egyetemi diploma)

tanulmányok:

1965–1977 általános és középiskolák Pécssett

1978–1983 József Attila Tudományegyetem (jelenleg: Szegedi Tudományegyetem)

1983–1988 Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola (jelenleg: Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem) Budapest

hivatásos előadóművészi működési engedély: karmester (1993)

nyelvismeret: magyar – anyanyelv

angol – középfokú (B2), komplex állami nyelvvizsga, 2010

német – középfokú (B2), komplex állami nyelvvizsga, 2010

olasz – középfokú (B2), komplex állami nyelvvizsga, 2007

spanyol – tárgyalási szint

francia – társalgási szint

orosz – társalgási szint

munkahelyek:

1988–2000 Szegedi Nemzeti Színház – karigazgató-karmester

1999–2008 Szegedi Szimfonikus Zenekar – igazgató karnagy

2008-tól Szegedi Nemzeti Színház – főigazgató

szakmai aktivitás:

- 1978–2003 Canticum Kamarakórus – alapító, művészeti vezető
- 1980-tól felvételekkel, ill. élőben rendszeres dirigálás a Magyar Rádióban és a Magyar Televízióban, a Duna Televízióban, alkalmanként egyéb (köztük külföldi) csatornákon
- 1980-tól ősbemutatók, ill. magyarországi bemutatók dirigálása (t. k. Farkas Ferenc, Lendvay Kamilló, Vántus István, Kocsár Miklós, Dubrovay László, Marco Tutino, Madarász Iván, Tóth Péter, ill. Stravinsky művei)
- 1985–1996 Szegedi Egyetemi Énekkar – vezető karnagy
- 1988-tól Vaszy Viktor Kórus – vezető karnagy
- 1988–2000 Szegedi Nemzeti Színház – karigazgató-karmester
- 1989–2000 Szegedi Szabadtéri Játékok – karigazgató
- 1992 Teatro Regio, Torino – karigazgató
- 1992–1999 Universitas Szimfonikus Zenekar – alapító, vezető karnagy
- 1985-től zenekari hangversenyek dirigálása
- 1989/90-től operavezénylés
- 1991-től koncertezés Európában, Izraelben, Kínában, Kubában és Mexikóban saját együttesekkel, valamint német, olasz, spanyol, portugál, norvég, svéd, román, szerb és mexikói zenekarokkal
- 1996-tól operavezénylés külföldön (Ausztria, Németország, Hollandia, Nagy-Britannia, Franciaország, Spanyolország, Csehország, Kína)
- 1999–2008 Szegedi Szimfonikus Zenekar – igazgató karnagy
- 2003-tól 18 produkció dirigálása a Szegedi Szabadtéri Játékokon (balettek, operagálák t. k. Montserrat Caballéval, Tokody Ilonával, Rost Andreával, zenekari hangversenyek)
- 2001-től CD-felvételek dirigálása a Hungaroton mellett egyéb magyar, osztrák, olasz, spanyol, belga, brit kiadók számára
- 2001/2002 szakértői tevékenység a Magyar Állami Operaházban
- 2006/2007 Debreceni Kodály Kórus – vezető karnagyként koncertek dirigálása

2008-tól Szegedi Nemzeti Színház – főigazgató; operaelőadások, koncertek és alkalmi zenés produkciók dirigálása

egyéb szakmai tevékenység:

oktatás: főiskolai óraadói tevékenység (1997–1999), nemzetközi kurzusok vezetése

zenei szakkönyvek fordítása ill. lektorálása

hangfelvételek zenei rendezése

zenei ismeretterjesztés (t. k. televíziós műsorok)

zsűrizés nemzetközi zenei versenyeken (1992-től)

szakmai közéleti tevékenység:

a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetségének társelnöke (2002–2009), elnökségi tagja (2014–)

a Szeged Városi Kórus egyesület elnöke (1994–)

a Magyar Tudományos Akadémia Szegedi Akadémiai Bizottság Művészeti Szakbizottságának tagja

kitüntetések, egyéb elismerések:

Kazinczy-emlékérem, 1981

Saját együttesekkel 15 nemzetközi zenei verseny- és fesztiváldíj, 1982–1991

Ki mit tud?-győzelem, 1983

Artisjus Díj, 1986 és 2004

Szeged Város Alkotói Támogatása, 1989

Vaszy Viktor Emlékérem, 1990

Olasz Operadíj a Szegedi Nemzeti Színházban, 1993

Vaszy Viktor-díj, 1996

JATE Közönségdíj, 2000

Szeged Kultúrájáért díj, 2001

Lőw Lipót-díj, 2003

Szegedért Emlékérem, 2004

Liszt Ferenc-díj, 2006

Gregor József-díj, 2007

A Magyar Érdemrend Lovagkeresztje, 2014

A Lengyel Köztársasági Érdemrend Lovagkeresztje, 2016